

**Organizațiile Societății Civile
din Republica Moldova: evoluția, sustenabilitatea și
participarea
la dialogul politic**

Chișinău, 2014

STRUCTURA STUDIULUI

SUMAR EXECUTIV	3
METODOLOGIE	5
CAPITOLUL I. EVOLUȚIA ȘI STRUCTURA OSC ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	7
1.1. CONCEPTUALIZAREA ȘI PARTICULARITĂȚILE OSC DIN REPUBLICA MOLDOVA	7
1.2. STRUCTURA OSC ȘI DIFICULTĂȚILE ÎN ACTIVITATE	8
CAPITOLUL II. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR. CADRUL LEGAL PRIVIND OSC ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	11
2.1. LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR	11
2.2. LIBERTATEA OPINIEI ȘI A EXPRIMĂRII.....	11
2.3. DREPTUL LA INFORMAȚIE	12
2.4. LIBERTATEA ASOCIERII	13
2.4.1. Procedura de înregistrare.....	13
2.4.2. Necesitatea obținerii numărului de identitate unic – IDNO. Statutul de utilitate publică	14
2.4.3. Obligatorietatea prezentării rapoartelor financiare anuale	14
CAPITOLUL III. FINANȚAREA OSC ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	16
3.1. SUSTENABILITATEA FINANCIARĂ A ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE	16
3.2. FINANȚAREA OSC DE CĂTRE DONATORII EXTERNI: CAZUL UNIUNII EUROPENE	18
3.3. PERSPECTIVELE FINANȚĂRII ONG-URILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA	19
CAPITOLUL IV. DIALOGUL POLITIC – OSC ȘI PARTENERII DE DEZVOLTARE.....	21
4.1. CICLUL DE POLITICI ȘI INTERACȚIUNEA OSC CU STATUL	21
4.2. CAPACITATEA DE ADVOCACY A OSC – REALIZĂRI SECTORIALE	25
4.2.1. Buna Guvernare	26
4.2.2. Drepturile omului, justiția și lupta anticorupție	26
4.2.3. Dezvoltarea economică și a antreprenoriatului	27
4.2.4. Educație, sănătate și tineret	27
4.2.5. Mass-media și transparența	27
4.3. INTERACȚIUNEA OSC CU SECTORUL PRIVAT, MASS-MEDIA ȘI PARTENERII EXTERNI DE DEZVOLTARE.....	28
CAPITOLUL V. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR OSC – NECESITĂȚI DE INSTRUIRE	32
RECOMANDĂRI.....	36
BIBLIOGRAFIE	37
ANEXE	39
ANEXA 4: INFORMAȚII EMPIRICE ADIȚIONALE.....	40
NOTE EXPLICATIVE LA TERMINOLOGIA UTILIZATĂ.....	55

SUMAR EXECUTIV

Prezentul studiu evaluează organizațiile societății civile (OSC)¹ active în domeniul mediului ambiant din Republica Moldova; identifică actorii cheie; examinează potențialul de a elabora, influența și monitoriza politicile naționale și regionale; evaluează capacitatea și necesitatea de a purta un dialog politic cu autoritățile centrale și locale. Ulterior, studiul trece în revistă cele mai importante concluzii, analize și recomandări privind angajamentul societății civile în formularea și monitorizarea politicilor în Republica Moldova.

Studiul constă din următoarele secțiuni:

Evoluția și structura Organizațiilor Societății Civile (OSC) în Republica Moldova

Cadrul juridic al Republicii Moldova favorizează dezvoltarea OSC și recunoaște trei forme distincte de organizare: asociații publice, fundații și instituții private. Majoritatea OSC din Republica Moldova sunt înregistrate în calitate de asociații publice. Urmare a modificărilor din 2010, Legea cu privire la Asociațiile Publice actualmente prevede cerințe mai îngrădite pentru ca asociațiile publice să primească statutul de utilitate publică. În Republica Moldova sunt înregistrate circa 7000 OSC, dar numai 25% din ele au avut în ultimii trei ani proiecte implementate. Cele mai importante domenii de activitate ale organizațiilor neguvernamentale active sunt educație/training (50%), serviciile sociale (40,8%), dezvoltarea comunitară (36,9%), urmate de civic și advocacy (26,2%), sănătate și tineret (câte 19,25%), cultură (16,9%).

Drepturile și libertățile fundamentale: Cadrul legal privind dezvoltarea OSC.

Examinând cele mai semnificative acte juridice, putem afirma cu certitudine că drepturile și libertățile umane cum ar fi libertatea de întrunire, de opinie și exprimare, dreptul la informație, libertatea de asociere, sunt garantate și protejate de Constituția RM, precum și de un șir de legi și acte legislative de sorginte europeană – puncte de reper pentru evaluarea valabilității legislației.

Merit de subliniat două puncte stâns legate referitor de implementarea legilor, care au fost menționate de doi reprezentanți ai societății civile:

- Neimplementarea legilor sau implementarea lor parțială sunt fapte care influențează negativ încrederea în ordinea de drept, care este potențial principală problemă cu care se confruntă ara.
- Actualmente, Republicii Moldova îi lipsește un mecanism eficient de supraveghere a implementării potrivite a legilor adoptate. Legile care nu sunt implementate împiedică sau chiar blochează procesul de înfăptuire a politicilor de stat în domeniile vizate.

Durabilitatea financiară

Activitățile organizațiilor neguvernamentale sunt finanțate în proporție de 80-90% de către donatorii externi. Uniunea Europeană și SUA reprezintă cei mai mari furnizori de asistență pentru dezvoltare și finanțare pentru proiectele și OSC în Republica Moldova. Peste un sfert dintre organizațiile chestionate au beneficiat de suportul financiar al Uniunii Europene. Statul nu are suficiente posibilități financiare pentru finanțarea OSC, în timp ce nu există un parteneriat complex între organizațiile neguvernamentale și comunitatea de afaceri. Statul acordă unele facilități fiscale pentru OSC, cum este scutirea de la impozitul pe venit pentru asociațiile obștești cu statut de utilitate publică.

Calitatea dialogului politic

Autoritățile publice la nivel central și local conștientizează importanța dialogului politic și manifestă voință de a coopera cu societatea civilă din Republica Moldova în scopul soluționării diverselor probleme socio-economice. OSC au reușit treptat instituționalizarea dialogului politic cu statul care s-a intensificat, în mod special, după alegerile parlamentare din aprilie 2009. Societatea civilă participă activ la identificarea problemelor, la elaborarea și promovarea politicilor, dar participarea este mai redusă la faza implementării. De cele mai multe ori, organizațiile neguvernamentale trec direct la monitorizarea și evaluarea autorităților publice. Organizațiile din regiunea transnistreană au dificultăți suplimentare de instituire a dialogului politic și de influențare a politicilor.

ONG-urile intervievate au punctat o serie de constrângeri existente în prezent, care includ activitățile de advocacy: legislația imperfectă în domeniul de advocacy; nu există reglementări clare cu privire la activitățile de lobby; accesul limitat la informația publică nu permite efectuarea unor analize și recomandări adecvate; nu există suficiente cunoștințe și expertize pentru a desfășura astfel de activități; pregătirea profesională insuficientă a unor oficiali de a coopera și institui parteneriate cu OSC.

¹ Noțiunea de ‘organizație a societății civile’ corespunde cu noțiunea utilizată în ‘Strategia de Dezvoltare a Societății Civile pentru 2012-2015 în Republica Moldova’, în timp ce definiția Organizației Națiunilor Unite (ONU) este următoarea: un grup de ‘cetățeni voluntari non-profit’ organizat la nivel local, național sau internațional pentru a soluționa subiecte ce vizează sprijinul interesului public. OSC este orientat la realizarea unei sarcini și este constituit din persoane cu interese comune”, pentru comparație vezi: <http://www.ngo.bham.ac.uk/Definingfurther.htm>

Multe OSC active din toată țara au participat la perfecționarea legislației moldovenești în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, au monitorizat actul guvernării, au raportat abuzurile de putere, au reprezentat cetățenii moldoveni în instanțele naționale și internaționale și au creat centre de incluziune socială a copiilor cu dizabilități și a bătrânilor abandonați.

Dezvoltarea capacităților OSC.

OSC chestionate s-au declarat interesate de consolidarea instituțională și sporirea capacităților de participare la actul guvernării. Aproximativ 90% dintre respondenți au declarat că organizația (staff-ul, voluntarii, membrii) este interesată să participe la cursuri de e-learning pe tema dezvoltării organizaționale, iar 89% s-au declarat interesați de dezvoltarea organizațională în domeniul evaluării politicilor / advocacy / monitorizare. Cele mai preferate teme privind dezvoltarea organizațională care au acumulat cele mai mari ponderi ale respondenților au fost planificarea strategică (63,5%), elaborarea și implementarea proiectelor și responsabilitatea publică a societății civile (58,3%).

Studiul a fost efectuat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” în colaborare cu Centrul de Investigații Sociologice și Marketing CBS AXA în cadrul proiectului UE „Consolidarea capacității actorilor nestatali de a promova reforme și spori responsabilizarea publică”.

*Liubomir Chiriac,
Director executiv,
Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) “Viitorul”*

METODOLOGIE

Studiul respectiv se bazează pe cercetări analitice și investigații empirice care presupun utilizarea unor instrumente cantitative și calitative: sondaj de opinii, focus-grupuri, interviuri aprofundate, interviuri semi-structurate, analiza legislației și a documentelor relevante etc.

Cercetarea efectuată s-a bazat pe desfășurarea următoarelor etape:

Etapa 1. Interviu telefonic în baza unui chestionar de tip screening cu un eșantion reprezentativ al OSC

Obiectivul specific: estimarea ponderii ONG-urilor active/funcionale din Republica Moldova și identificarea ONG-urilor implicate în dialogul politic.

Activitatea: au fost selectate 700 de ONG-uri (10%) din totalul ONG-urilor înregistrate oficial în Republica Moldova de pe www.egov.md. OSC selectate au fost contactate și au fost efectuate sondaje telefonice succinte.

Etapa 2. Efectuarea interviurilor față în față cu liderii societății civile (OSC, platforme, alianțe, sindicate, patronate)

Obiectivul specific: evaluarea parteneriatului dintre societatea civilă și alți actori sociali, identificarea dificultăților cu care se confruntă ONG-urile în cooperarea lor cu partenerii, măsurarea gradului de implicare a societății civile în procesul de elaborare și monitorizare a politicilor publice.

Activitatea: au fost selectați 152 cei mai activi lideri ai societății civile care au un dialog politic cu administrația publică. Metodologia de eșantionare a fost una teoretică, acoperind ONG-uri din toată țara, inclusiv Găguzia și Transnistria. Criteriile principale pentru includere au fost gradul sporit de activism al acestora, inclusiv în relațiile cu administrația publică. În acest sens, pentru constituirea eșantionului au fost utilizate mai multe surse de informație din care s-a făcut o selecție aleatoare unde era cazul²: liste stabilite în comun acord cu IDIS „Viitorul”, informații parvenite din cadrul Consiliilor raionale, liste oferite de către reprezentanții Delegationii UE în Republica Moldova, liste elaborate în baza diferitor surse on-line (www.civic.md, www.ong.md, www.cnp.md, <http://www.eap-csf.md/> etc.) și date din chestionarul de tip screening.

Eșantionul studiului: 152 de lideri ai societății civile (Anexa 1)

Etapa 3. Focus grupuri, interviuri semi-structurate

Obiectivul specific: în alegerea mai bună a specificului subiectelor abordate în cadrul interviurilor față în față.

Activitate: 5 discuții de grup (Anexa 2), câte una în fiecare din cele cinci regiuni ale Moldovei: Centru, Nord, Sud, Găguzia și Transnistria. În perioada noiembrie – decembrie 2013 au mai avut loc cinci interviuri aprofundate cu reprezentanți ai societății civile, care nu au putut fi sau care nu au fost prezenți la discuțiile în focus-grupuri (Anexa 4). Participanții focus grupurilor au fost preponderent ONG-urile raionale (după caz instituțiile) care nu au fost incluse în cadrul studiului cantitativ. Reprezentanții au fost selectați după aceleași criterii ca și în cazul interviurilor față în față, luându-se, totodată, în considerare diversitatea domeniilor de activitate și experiența acestora. Focus grupurile sau fost efectuate în baza unui ghid de interviu și au durat în mediu 2-2,5 ore. Numărul total de participanți la focus grupuri este de 45 persoane.

Numărul total al celor implicați în cercetarea empirică – 202 persoane (152 persoane – sondaj de opinie; 45 persoane – focus grupuri și 5 persoane – interviuri aprofundate).

Perioada de colectare a datelor: noiembrie-decembrie 2013 (pentru mai multe informații, vedeți Anexa 5).

Etapa 4. 3 mese rotunde și 10 interviuri aprofundate (Anexa 3) (Anexa 4)

Obiectiv specific: în alegerea punctelor de vedere atât ale reprezentanților societății civile, cât și ale autorităților publice în raport cu dialogul politic existent.

Activitate: discuțiile cu reprezentanții societății civile și autoritățile publice au vizat anumite domenii concrete: relațiile dintre autoritățile publice și societatea civilă; calitatea dialogului politic care există pe diverse subiecte; inițiative de advocacy și obiectivele care rămân de atins în relația cu autoritățile etc.

Etapa 5. Analiza funcțională a celor mai relevante acte normative, legi, documente, studii naționale și internaționale

Obiectiv specific: efectuarea analizei comparative a mediului în care activează OSC pentru identificarea unor soluții concrete la problemele care împiedică dialogul politic.

Activitate: Colectarea și analizarea studiilor. Actele normative și legile au fost comparate cu cele mai bune practici internaționale și normele și discrepanțele au fost identificate și evaluate. Analiza comparativă a permis identificarea actelor legislative și normative ce reglementează relațiile dintre stat și societatea civilă, precum și cadrul legal și normativ de activitate a societății civile. Actele, legile și documentele elaborate și adoptate de Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova au permis aprecierea situației de facto. Documentele, studiile și strategiile elaborate de

²Selecția raioanelor în cadrul regiunilor și a ONG-urilor în cazul anumitor raioane în care pe liste erau mai multe instituții.

societatea civilă și instituțiile internaționale au oferit posibilitatea de a evalua în dinamic mediul în care activează societatea civilă.

Odată cu implementarea tuturor etapelor, echipa de cercetare a reușit să efectueze o analiză funcțională eficientă, ceea ce a contribuit la elaborarea unor concluzii relevante și recomandări concrete vis-a-vis de subiectele examinate.

Prezenta metodologie și evaluarea întregii game de probleme care duc la intensificarea dialogului politic și a activităților de advocacy, au fost executate astfel, încât au menajat sensibilitățile și susceptibilitățile ce s-ar fi putut manifesta.

Lecțiile învățate și recomandările privind implementarea metodologiei de cartografiere

Conceptualizare mai detaliată : Este necesar de a detalia caietul de sarcini în special în ceea ce ține de legăturile între partea empirică și analitică a studiului.

Colaborarea experților analiști și institutelor sociologice: Experții responsabili de elaborarea părții analitice a studiului trebuie să fie în legătură strânsă cu institutul sociologic selectat, discutând și pregătind toate întrebările care se referă la chestionarul de screening, efectuând interviurile față în față, discuțiile în focus grupuri, interviurile semi-structurate și interviurile aprofundate.

Factorii geografici și regionali: Societatea civilă este neuniform dezvoltată în toată țara, aadar, factorii geografici și regionali trebuie luați în considerare în timpul efectuării cercetării sociologice. Pentru fiecare regiune, întrebările în funcție de specificul regional trebuie accentuate prin prisma dialogului politic: deschiderea autorităților regionale pentru colaborare; legislația și actele normative regionale: componenta națională a populației din regiune și problemele specifice cu care se confruntă aceasta; relațiile între capital și regiuni; dezvoltarea economică regională și voința agenților economici de a colabora cu societatea civilă; finanțarea OSC la nivel regional; bunele practici existente, etc.

Rezultatele intermediare și finale și răspunderea comună . Rezultatele obținute după fiecare din cele 5 etape ale metodologiei implementate, trebuie discutate împreună cu experții analiști și institutul sociologic – e necesară o analiză comparativă a rezultatelor și tendințelor identificate în etapele anterioare. Ambele părți implicate în efectuarea exercitării trebuie să fie egal responsabile pentru rezultatul final.

CAPITOLUL I. EVOLUȚIA STRUCTURII OSC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Această secțiune definește OSC într-o paradigmă actuală de dezvoltare și surprinde particularitățile și structura organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova.

1.1. Conceptualizarea și particularitățile OSC din Republica Moldova

OSC din Republica Moldova s-au născut în anele rezistenței anticomuniste și ale mișcării de eliberare națională, care devine posibilă odată cu relaxarea regimului comunist din a doua jumătate a anilor 1980 și implozia Uniunii Sovietice. De la această etapă se începe articulare societății civile moldovenești, care s-a dezvoltat treptat și a atins etapa sa de consolidare la începutul secolului 21. Odată cu proclamarea suveranității și independenței Republicii Moldova, donatorii publici și precum și sprijinul angajamentului civic pentru un astfel de demers dezvoltând OSC. Perioada de consolidare începe cu primul Forum Național al organizațiilor non-guvernamentale din Republica Moldova, organizat în 1997 de către Centrul CONTACT cu sprijinul Fundației Soros-Moldova și al Bncii Mondiale. După care, au fost organizate alte asemenea platforme de discuții, în timp ce Forumul Național al Organizațiilor Neguvernamentale din Republica Moldova a ajuns la a șaptea ediție în anul 2013. În cadrul celui de-al patrulea Forum al ONG-urilor, este înființat Consiliul Național al ONG-urilor din Moldova, o structură umbrelă a ONG-urilor, ce promovează echilibrul social și buna guvernare³.

Angajamentul civic local se dezvoltă în Republica Moldova, mai ales odată cu demararea, în anul 1997, a Proiectului Fondului de Investiții Sociale din Moldova (FISM), cu sprijinul financiar al Guvernelor SUA, Japoniei, Suediei și al Bncii Mondiale. Legea privind dezvoltarea regională (2006) și crearea Agențiilor pentru Dezvoltare Regională (ADR), au stimulat activismul civic local într-un cadru mai larg de cooperare transfrontalieră și integrare europeană. De asemenea, programul de privatizare conduce la asocierea fermierilor, în timp ce reformele din educație implementate de către Guvern împreună cu partenerii de dezvoltare, presupun și crearea de asociații pînă în colile din toată țara.

Dezvoltarea societății civile a devenit o prioritate națională reflectată în documente oficiale de programare ale statului. În anul 2008, este adoptat primul document strategic de dezvoltare a societății civile și anume Strategia de Dezvoltare a societății civile pe anii 2009-2011, după care, în septembrie 2012, Parlamentul adoptă Strategia de Dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012-2015 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei. Strategia prevede trei obiective generale și obiective specifice pentru fiecare dintre acestea:

Tabel 1. Obiectivele generale și obiectivele specifice ale Strategiei 2012-2015

Consolidarea cadrului de participare a societății civile la elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice			
Dezvoltarea mecanismelor instituționale de colaborare între autoritățile publice și societatea civilă	Consolidarea capacităților funcționarilor de stat și ale OSC de colaborare în procesul de elaborare și monitorizare a implementării politicilor publice	Îmbunătățirea mecanismelor existente și adoptarea unor noi măsuri de garantare a transparenței activității instituțiilor publice	
Promovarea și consolidarea durabilității financiare a societății civile			
Încurajarea participării cetățenilor în sectorul privat pentru susținerea societății civile	Sporirea accesului și a participării societății civile la implementarea politicilor de stat prin intermediul contractării sociale	Crearea mecanismelor pentru susținerea OSC de către stat	Promovarea transparenței și a responsabilității societății civile
Dezvoltarea spiritului civic activ și a voluntariatului			
Ajustarea cadrului normativ de bază și a celui conex, în conformitate cu recomandările europene, cu Legea voluntariatului și cu Regulamentul de aplicare a Legii voluntariatului	Promovarea voluntariatului prin intermediul principalelor structuri naționale ale infrastructurii de voluntariat		Promovarea educației civice

Sursa: Strategia de Dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012-2015.

E o Strategie ambițioasă al cărei scop declarat este “crearea unui cadru favorabil pentru dezvoltarea unei societăți civile active, capabile să contribuie progresiv la dezvoltarea democratică a Republicii Moldova, să stimuleze coeziunea ei socială și să dezvolte capitalul ei social”⁴. Documentul conține 10 obiective specifice și activități tematice

³Regulamentul de funcționare al Consiliului ONG.[On-Line]. 2013. <http://consiliulong.md/ro/page/1>.

⁴Legea nr.205, pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012–2015 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei. // Monitorul Oficial Nr. 1-5, 04.01.2013.

concrete, pentru a căror realizare sunt prevăzute trei surse de finanțare: bugetul de stat; donații externe; sponsorizări și altele. În Planul de Acțiuni conex Strategiei, cheltuielile sunt estimate la 4,2 milioane MDL (aproximativ 240.000 Euro), dar toate din alte surse de finanțare decât cele bugetare⁵.

Nu a fost posibil deocamdat adoptarea unei Legi a organizațiilor ne-comerciale, care să vizeze întreaga societate civilă, dar există Legea cu privire la asociațiile obștești (1996) și Legea cu privire la fundații (1999), în baza cărora sunt înregistrate ONG-urile. Mai există Legea Sindicatelor (2000), Legea Patronatelor (2000) și Legea privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie (2007).

1.2. Structura OSC și dificultățile în activitate

Consolidarea societății civile în Republica Moldova implică existența unor platforme, alianțe și organizații umbrelor care contribuie la consolidarea și eficiența OSC. Există trei platforme naționale majore – Consiliul Național al ONG-urilor din Moldova, Consiliul Național de Participare (CNP) și Platforma Națională a Forului Societății Civile din cadrul Parteneriatului Estic. Există un șir de rețele de ONG-uri implicate în dialogul de politici pentru a dezvolta sectoarele pe care le reprezintă, cum ar fi: Alianța ONG-urilor active în domeniul protecției sociale a copilului și familiei, Alianța organizațiilor persoanelor cu dizabilități, Rețeaua ONG-urilor active în domeniul HIV/SIDA, ITS și narcomanie, Consiliul național al tineretului din Moldova, Alianța anti-corupție, Forul organizațiilor pentru femei al Republicii Moldova, Forul ONG-urilor de mediu, etc.

O bună parte din ONG-urile înregistrate⁶ nu desfășoară vreo activitate sau au avut 1-2 proiecte în general în toată perioada de existență și mai puțin se cunoaște amploarea acestui fenomen, adică câte ONG-uri din Republica Moldova de fapt desfășoară activități. În încercarea de a răspunde la această întrebare, în cadrul studiului de față au fost selectate aleatoriu 700 de ONG-uri, ceea ce constituie aproximativ 10% din totalul ONG-urilor înregistrate. În scopul estimării numărului de ONG-uri active, cu reprezentanții acestor instituții s-a preconizat realizarea unor interviuri telefonice care au vizat obținerea informațiilor generale privind activitatea ONG-urilor, domeniul principal de activitate, numărul proiectelor desfășurate, numărul de angajați, numărul de voluntari, dotarea tehnică a instituției, etc.

În rezultat, dintre cele 700 instituții a fost posibil realizarea interviurilor telefonice doar cu 90 ONG-uri, ceea ce reprezintă aproximativ 13% din eșantion, cu celelalte nu au fost realizate interviuri din diverse motive (Tabelul 2). În rezultatul discuțiilor s-a constatat că 30% dintre aceste instituții nu au avut nici un proiect în ultimii trei ani, ceea ce permite de a concluziona că, de fapt, active sunt doar 63 ONG-uri din cele 90 supuse interviului.

De asemenea, s-a constatat că despre alte 148 ONG-uri există informații că desfășoară unele activități, însă nu a fost posibil contactarea acestora prin telefon. Reieșind din presupunerea de mai sus că doar 30% nu sunt active (44 ONG-uri) se poate concluziona că din acest grup de ONG-uri de fapt active sunt 104. Astfel, se poate estima că, cumulativ, în cadrul eșantionului de 700 instituții, există 167⁷ de ONG-uri active, deci prin extrapolare, se poate presupune că în jur de un sfert din ONG-urile înregistrate la momentul în Moldova au avut câteva proiecte în ultimii trei ani.

Tabelul 2. Informații privind eșantionul ONG-urilor selectate pentru interviu telefonic

	Număr	%
A fost realizat chestionarul screening	90	12,9
ONG despre care există informații, dar nu a fost posibil contactarea acestora ⁸	148	21,1
Nu s-au identificat contacte, nu se cunoaște despre aceste instituții	439	62,7
Nu mai activează	18	2,6
Refuz	5	0,7
Total	700	100

Sursa: Datele sondajului de screening, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

La elaborarea studiului au fost incluse în cercetarea empirică 152 organizații din Republica Moldova și personalități reprezentative din sectorul asociativ⁹, inclusiv: 130 organizații din partea dreaptă a Nistrului (85% din mediul urban, 15% – rural) și 22 din partea stângă a Nistrului (Transnistria). O pondere importantă a acestora, care

⁵Ibidem.

⁶ 6339 organizații nonprofit conform <http://data.gov.md/raw/319;>; 8200 OSC – potrivit Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012–2015 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei – <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346217>

⁷ 63 ONG-uri plus 104 ONG-uri

⁸În categoria acestora intră organizații active a căror președinți ai ONG care nu au fost disponibili (alți membri ai ONG-ului nu și-au asumat această responsabilitate) sau persoane care au amânat realizarea chestionarului; organizații despre care au fost identificate informații în mass-media/ internet privind activitatea lor sau au fost identificați actori din domeniu care cunosc despre activitatea acestora.

⁹ Vezi metodologie punctul II

constituie 86,2%, sunt înființate oficial, în timp ce 11,5% sunt organizații umbrelă și două alte categorii au fost mai puțin reprezentate în cadrul cercetării.

Peste o treime dintre instituțiile cercetate fac parte dintr-o alianță – 20%, 8,5% – forum. Toate cele 22 ONG-uri din Transnistria, incluse în cercetare, sunt organizații înființate oficial, patru din ele sunt parte a unei platforme, așa – fac parte din unele alianțe.

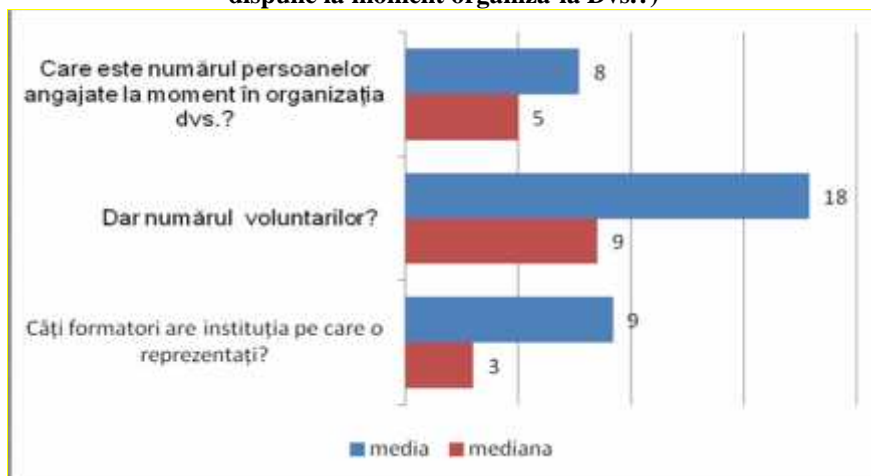
Participanții la focus grup au opinii diferite referitor la activitatea alianțelor și a platformelor: unii respondenți consideră că acestea reprezintă o modalitate prin care își pot promova mai ușor inițiativele atât pe plan național, cât și internațional, prin intermediul acestora sunt mai informați, mai activ implicați în procesul decizional și în activități. Alții, însă, sunt mai sceptici, remarcând că activitatea alianțelor și platformelor este dictată de interesele unor ONG-uri care au „monopolizat” anumite domenii și astfel, se impun și mai mult în domeniile respective.

Aproape 75% din organizațiile participante în cercetare au declarat că activează la nivel local/comunitar și regional, peste 60% la nivel național și circa 40% desigur activități și la nivel transnațional/internațional. Câte opt dintre ONG-urile din Transnistria activează la nivel local / comunitar și regional, 13 – la nivel național, 3 – transnațional / internațional.

Principalele domenii de activitate menționate sunt educație / training (50%), serviciile sociale (40,8%), dezvoltarea comunitară (36,9%), urmate de participarea civică și advocacy (26,2%), sănătate și tineret (câte 19,2%) și cultură (16,9%). Peste 10% dintre instituțiile chestionate au declarat că domeniul de activitate bună guvernare, mediul, domeniul economic, antreprenoriatul, uniunile patronale, iar peste 60% – integrare europeană și politic extern, agricultură și drepturile omului. Printre alte domenii au fost menționate mass-media, consultanță juridică, lupta cu corupția, religie și filantropie (numărul de cazuri variind între 1 și 4). În cazul Transnistriei, dintre cele 22 ONG-uri, cele mai multe sunt în serviciile sociale (63,6%), urmate de domeniul tineret (50%) și dezvoltare comunitară (40%).

Numărul mediu al angajaților per organizație este de circa opt persoane, media voluntarilor constituie 18 persoane, iar numărul mediu al formatorilor – 9 persoane. Peste o jumătate dintre organizațiile cercetate dispun de 5 și mai multe persoane angajate la momentul studiului, în care activează peste 8 voluntari și peste 3 formatori. De menționat că circa 20% dintre organizații au declarat doar un angajat sau nici o persoană angajată, deci, activează doar în bază de voluntariat.

Figura 1. Personalul angajat și implicarea populației în activitatea organizațiilor respondente (De câți angajați dispune la moment organizația dvs.?)

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Problemele financiare și calificarea cadrelor au fost menționate ca fiind cele mai mari provocări cu care se confruntă ONG-urile. Insuficiența cadrelor profesionale este o problemă stringentă nu doar pentru sectorul public și cel privat, dar și pentru ONG-uri. Alte probleme cu care multe organizații ale societății civile se confruntă sunt de ordin material și tehnic, precum și acelea ce țin de accesul la informațiile de interes public sau rezistența socială la reformare și schimbările promovate de organizații.

Unele afirmații ale focus grupurilor:

Apatia cetățenilor este una din problemele fundamentale. Oamenii din comunitate consideră că odată ce există deja un ONG, acesta este obligat să facă totul. Ei nu sugerează ca toate să fie făcute împreună, ci mai degrabă consideră că este numai răspunderea noastră.

Regiunea Transnistreană

Este dificil s atragi i s p strezi personal bine calificat într-un ONG. Voluntariatul r mâne a fi un proiect pe termen lung pentru Republica Moldova. Acei ce primesc finan are în cadrul unor proiecte, de regul pleac odat cu finalizarea acestora.

Zona de sud, M3

Cererile sunt, de regul , scrise în limba englez i este imposibil de g sit pe cineva capabil s scrie în limba englez în tot raionul F le ti.

Zona de nord,

M4

Legea cu privire la voluntariat, adoptat în 2010 de Parlament cu contribu ia i la ini iativa societ ii civile, pân la moment nu a reu it s impulsioneze participarea voluntar . Mediul juridic actual nu include suficiente practici i prevederi care ar încuraja-o, dup cum a fost men ionat de majoritatea participan ilor în discu iile în grup pe lâng astfel de motive cum ar fi ,voluntariatul obligatoriu’ al Uniunii Sovietice i dificult ile perioadei de tranzi ie. Astfel, voluntariatul este inclus în strategia 2012-2015 pe bun dreptate.

Autorit ile locale, mediul de afaceri i societate în general nu sunt preg ti i s vad în ONG-uri un partener serios de dezvoltare. Mai mult, exist autorit i locale care consider c ONG-urile care implementeaz , de exemplu, proiecte de infrastructur , le sunt concuren i care au probabilitatea de a submina autoritatea local sau autoritatea primarului.

Zona de centru, F2,F4.

Practic to i responden ii au men ionat stabilitatea financiar printre primele trei probleme. Participan ii la studiu au mai men ionat probleme referitoare la calific rile angaja ilor i resursele umane în general (fluctua ia înalt de cadre, salarii reduse). Printre alte probleme prioritare au fost men ionate urm toarele:

- dificult ile de colaborare cu administra ia public i al i parteneri, inclusiv cu ONG-urile;
- indiferen a cet enilor i dificult i în mobilizarea comunit ii;
- discriminarea i înc lcarea drepturilor diferitor categorii ale popula iei;
- probleme de infrastructur (sediul propriu) i dotare tehnic , aspect direct dependent de sursele financiare disponibile;
- factorul politic (instabilitatea politic , presiuni politice, favorizarea unor persoane în dependen de op iunile politice, lipsa continuit ii activit ilor de colaborare dup alegeri dac se schimb conducerea APL etc.);
- domeniul de activitate i / sau grupul int nu este prioritar pentru stat i / sau finan atori.

Cred c organelle de stat, autorit ile locale nu prea voiesc s colaboreze cu asocia iile publice. De regul , autorit ile colaboreaz doar dac au de câ tigat din aceast colaborare. În cazul în care noi propunem o initiative nou care necesit un parteneriat i sus inere financiar ... apoi, autorit ile se scuz pentru imposibilitatea de a participa în astfel de activit i sau invoc lipsa de necesitate a acesteia.

Regiunea Transnistrean , F10

Dependen a de autorit ile publice este excesiv i nu neap rat numai în termeni de asisten financiar sau tehnic . Strategiile donatorilor include aceast colaborare cu autorit ile publice, în timp ce ultimele profit de acest fapt i dezvolt proiecte cu ONG-urile care le fac pe plac.

Autonomia g g uz , L

În timpul discu iilor în focus grupuri, reprezentan ii ONG-urilor din Transnistria i G g uzia au insistat c nu exist proiecte special gândite pentru ONG-urile regionale i destul de des acestea au fost parteneri ale ONG-urilor din Chi in u în implementarea unor proiecte mai mari. Într-adev r, acest aspect a fost men ionat i de alte ONG-uri locale din regiunile de Sud, Nord i Centru. În acest context, unii lideri ai societ ii civile au subliniat capacitatea limitat a ONG-urilor regionale de a implementa anumite proiecte.

CAPITOLUL II. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE CETĂENILOR. CADRUL LEGAL PRIVIND OSC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Republica Moldova, în calitate de subiect al dreptului internațional, a recunoscut, acceptat și aderat la drepturile umane fundamentale, transpunându-le, ulterior, în propria sa Constituție și legislația națională.

În continuare, vom examina situația celor mai fundamentale drepturi și libertăți ale cetățeanului din Republica Moldova.

2.1. Libertatea întrunirilor

Libertatea întrunirilor este garantată de articolul 40 din Constituția Republicii Moldova: „*Mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme*”. Trebuie să subliniem că articolul 40 spune că libertatea întrunirilor poate lua forma „*altor forme de întruniri*” cum ar fi: greve, marșuri, pichetări, flash moburi, etc. Este cert că în viitor ar putea fi identificate și alte întruniri, deoarece prevederile constituționale au un caracter deschis și lasă spațiu pentru o gamă largă de tipuri și modalități de întrunire ce în de libertatea întrunirilor.

Pentru protecția și punerea în aplicare a drepturilor prevăzute în Constituția RM a fost adoptat Legea Nr. 26-XVI din 22.02.2008, care prevede libera organizare a întrunirilor cu un număr de persoane de până la 50. În cazul întrunirilor cu un număr mai mare de participanți (cu excepția manifestărilor sportive, cultural-artistice, divertisment, serviciilor divine) organizatorii trebuie să depună o declarație prealabilă, către autoritățile locale.

Excepții de la procedura notificării sunt prevăzute la art. 12 al Legii privind întrunirile, care stabilește că, în cazul întrunirilor spontane, nu este necesară notificarea scrisă. Organizatorii pot înțina autoritatea administrației publice locale în alt mod posibil (apel telefonic, telefonogramă, e-mail etc.), fiind suficientă furnizarea informației cu privire la locul, data, ora, scopul și organizatorul întrunirii.

În cadrul studiului am chestionat cele mai active organizații ale societății civile implicate în dialogul politic din Republica Moldova, punându-le întrebarea: „*Cum apreciați Dvs., starea lucrurilor în Republica Moldova cu privire la libertatea întrunirilor și de asociere?*”. Peste 67% au răspuns că apreciaz starea lucrurilor ca bună și foarte bună, iar numai 1% a considerat că situația este rea în acest sector. Este necesar de menționat că nimeni dintre cei intervievați nu a punctat că situația este foarte rea în domeniul respectiv.

Circa 29% din cei intervievați apreciaz situația în domeniu ca satisfăcătoare, iar aproximativ 4% nu știu ori nu au dorit să răspundă la această întrebare.

Chiar și în situația existentă, după cum se vede, mai mult de 2/3 din respondenții activi în dialogul politic apreciaz pozitiv situația cu privire la libertatea întrunirilor și asocierilor.

Cred că asigurarea și garantarea drepturilor cetățenilor, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, de a se întruni în reuniuni publice sau private pentru a-și exprima ideile, opiniile, gândurile și convingerile, crează premise reale pentru dezvoltarea și consolidarea societății civile din țara noastră.

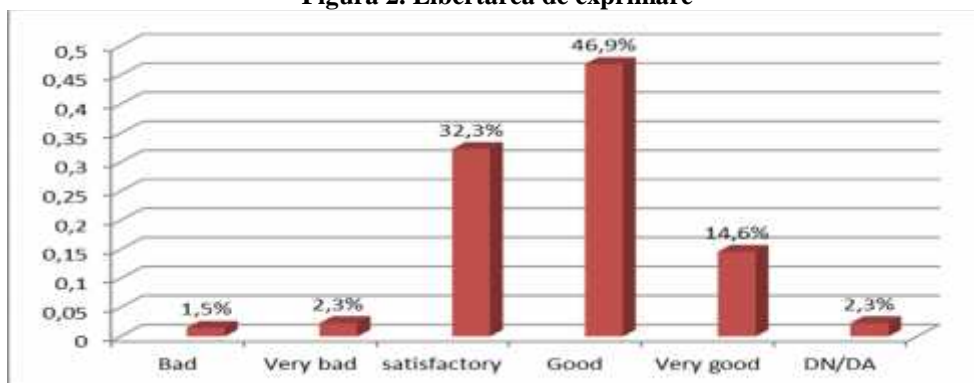
F. Crețu, asociația „Acasă”

2.2. Libertatea opiniei și a exprimării

Importanța libertății de exprimare este subliniată de Constituția RM, prin prevederile din articolul 32, care spun că: „*oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine ori alt mijloc posibil*.” Menționăm că Legea privind libertatea de exprimare este, după părerea noastră, cel mai dezvoltat și avansat act legislativ în domeniul libertății de exprimare, în conformitate cu standardele Consiliului Europei: interdicția cenzurii; libertatea de a critica statul și autoritățile publice; chestiuni speciale ale libertății de exprimare a mass-media; dreptul la respectul vieții private etc.

Peste 46,9% și respectiv 14,6% a respondenților intervievați au definit libertatea de exprimare drept „bună” și „foarte bună”, iar 32,3% consideră că libertatea de exprimare este „satisfăcătoare”. Numai 3,8% din respondenți susțin că situația la compartimentul respectiv este „rea” și „foarte rea”.

Figura 2. Libertatea de exprimare

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Astfel, în linii mari, putem susine c OSC din Republica Moldova, care sunt implicate activ într-un dialog politic cu autorit ile centrale i locale, apreciaz relativ înalt libertatea de exprimare din ar , deoarece 61% consider c libertatea de exprimare este ,bun ’ i , foarte bun ’ .

2.3. Dreptul la informa ie

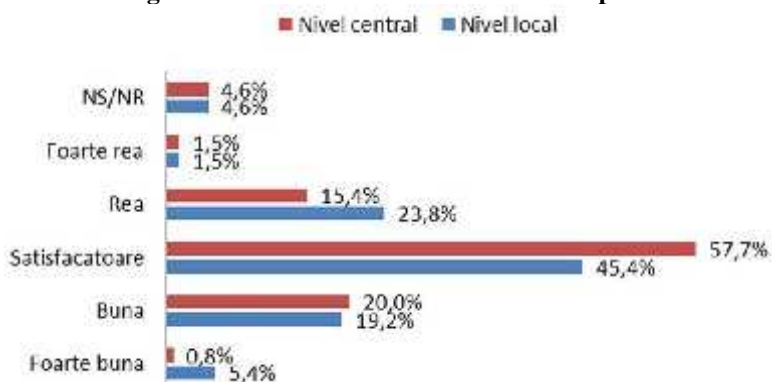
Constitu ia RM con ine o serie de articole care in de dreptul la informa ie, dar cel mai important în acest sens este articolul 34, unde, prin alin (1) se men ioneaz c „dreptul persoanei de a avea acces la orice informa ie de interes public nu poate fi îngr dit”, iar în alin. (2) se stipuleaz c „autorit ile publice, potrivit competen elor ce le revin, sunt obligate s asigure informarea corect asupra treburilor publice i asupra problemelor de interes personal”.

În articolul 5, alineatul 2, Legea cu privire la accesul la informa ii se prevede c furnizorii de informa ii, adic entit ile de in toare de informa ii oficiale, solicitate s ofere astfel de informa ii solicitan ilor sunt dup cum urmeaz : ,autorit ile publice locale i centrale; institu iile publice locale i centrale; organiza iile fondate de stat i finan ate din bugetul de stat, care desf oar activit i necomerciale; persoanele juridice i fizice care, conform legii sau contractului cu autorit ile publice sau institu iile publice, sunt împuternicite s ofere unele servicii publice, s colecteze, selecteze, p streze i s de in informa ii oficiale, inclusiv date cu caracter personal”.

Astfel, furnizarea de informa ii de c tre autorit ile publice este garantat atât de Constitu ia Republicii Moldova, Legea cu privire la accesul la informa ii cât i alte legi implementate în sistemul de drept al rii noastre.

Studiul nostru a demonstrat c nu putem considera situa ia actual drept excelent . Cât prive te accesul la informa ii la nivel central, numai 21% dintre responden i sunt de opinia c situa ia este ,bun ’ sau ,foarte bun ’ , în timp ce la nivel local 24% de responden i au avut aceea i opinie. Cu regret, peste 17% au r spus c accesul este ,prost’ sau ,foarte prost’ la nivel central, în timp ce 25% din responden ii de nivel local au specificat acela i lucru.

Figura 3. Accesul la informa ie de interes public

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

În ara noastr , autorit ile publice care dispun de informa ii oficiale nu întotdeauna doresc s colaboreze cu ONG-urile pentru a asigura acces la informa iile de interes public. Pe de alt parte, foarte multe ONG-uri nu cunosc cum s aplice legisla ia i procedurile în vigoare pentru a ob ine informa ii de interes public.

Zona de sud, M4

Accesul la informațiile de interes public ar trebui să devină prioritar pe agendele politicianilor atât la nivel local cât și central. Aceasta este realizabil cu condiția ca reprezentanții societății civile să-și unească eforturile și să insiste permanent ca funcționarii să implementeze eficient mecanismele de informare și educare a cetățenilor.
Zona de centru, F6

Pentru a îmbunătăți situația în acest sens, reprezentanții societății civile intervievați au sugerat implementarea unor măsuri relevante: elaborarea unui ghid practic pentru ONG-uri și publicul larg care va explica legislația, ceea ce îi va ajuta să soluționeze problemele și să obțină informații de interes public; îmbunătățirea cadrului legislativ pentru stabilirea unor proceduri clare privind accesul publicului larg și a ONG-urilor la informațiile de interes public; îmbunătățirea armonizării legislației moldovenești cu standardele europene în acest domeniu; îmbunătățirea asistenței practice atât pentru publicul larg cât și pentru ONG-uri în scrierea cererilor și depunerea eficientă a acestora; instituțiile publice trebuie să-și îmbunătățească activitățile de relații cu publicul, în timp ce ONG-urile trebuie să se sensibilizeze în domeniu; alocarea unor fonduri speciale pentru realizarea campaniilor de informare privind cele mai importante probleme cât privește accesul la informații de interes public și sugerarea unor soluții concrete.

Actualmente, Republicii Moldova îi lipsește un mecanism eficient de supraveghere a implementării potrivite a legilor adoptate. Legile care nu sunt puse în aplicare împiedică sau chiar blochează procesul de realizare a politicilor de stat în domeniile vizate.

Viorel Pârvan, membru al OSC

2.4. Libertatea asocierii

În Constituția RM, art. 41, alin. (1), se prevede că cetățenii au dreptul să se asocieze în partide și în alte organizații social-politice. Însă, Constituția RM nu prevede expres libertatea generală de asociere în asociații obștești, ca urmare, acest drept este garantat cetățenilor RM de către tratatele internaționale în materia drepturilor și libertăților fundamentale. În jurisprudența Curții Constituționale¹⁰ a RM se prevede posibilitatea de asociere, în mod liber, în partide sau formațiuni social-politice, în sindicate sau alte tipuri și forme de organizații. În prezent, Republica Moldova dispune de un cadru legal clar care are drept scop asigurarea respectării dreptului la asociere. Principalele norme care garantează dreptul la asociere sunt:

- *Codul Civil al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 107/2002;*
- *Legea nr. 837/1996 din 17.05.1996 cu privire la asociațiile obștești;*
- *Legea nr. 581/1999 din 30.07.1999 cu privire la fundații;*
- *Legea nr. 1420/2002 din 31.10.2002 cu privire la filantropie și sponsorizare;*
- *Legea 178/2007 din 20 iulie 2007 pentru modificarea și completarea Legii 837/1996.*
- *Legea nr.837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești, a fost publicată cu renumerotarea articolelor.*

Majoritatea covârșitoare a ONG-urilor fiind asociații obștești, vom examina mai detaliat unele probleme actuale care înțeleg: procedura de înregistrare, necesitatea obținerii numărului de identitate unic și a statutului de utilitate publică, cât și obligativitatea prezentării unor rapoarte.

În art. 1 alin.(1) din Legea nr.837-XIII din 17 mai 1996, se menționează că asociația obștească ca formă juridică de organizare este unică. Alte forme prevăzute anterior au fost excluse. Drept fondatori pot apărea persoane fizice sau juridice. Modificările din 2007 la legea susmenționată scot în evidență faptul că în calitate de fondatori pot apărea atât cetățenii Republicii Moldova, cât și cetățenii străini sau apatrizii și reduce numărul minim de fondatori de la trei la doi. Unica formă de organizare a persoanei juridice care poate să fondeze o asociație publică este o altă asociație publică – alte entități publice sau private pot fonda fie instituții publice ori private fie uniuni ale persoanelor juridice.

După 7 aprilie 2009, când tinerii erau hărțuiți de poliție pe străzile capitalei, am realizat că libertatea asocierii este un drept, care, chiar fiind garantat de lege, trebuie mereu promovat, sprijinit și protejat. E unica modalitate de a construi o societate democratică și prosperă.

Zona de centru, M

2.4.1. Procedura de înregistrare

Termenul de înregistrare a asociațiilor obștești, stabilit în Legea nr.837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești, este de 30 de zile. Termenul de înregistrare poate fi prelungit cu încă trei luni dacă „a fost încălcată procedura de constituire”. Unii conducători ai OSC intervievați consideră că „perioada de verificare a documentelor prezentate este prea îndelungată și trebuie redusă. Pentru aceasta, trebuie introduse un set de reguli, care, în caz de

¹⁰ HCC nr.28 din 21.02.1996 (MO nr. 16/182 din 14.03.1996).

neconformare cu prevederile legale, vor stabili drept sanc iune nulitatea asocia iei ob te ti, ceea ce va fi mai eficient i potrivit pentru fondatori, comparativ cu termenul de verificare a dosarului prezentat de 30 de zile”.

Asocia iile ob te ti pot fi înregistrate atât la nivel local cât i na ional. Liderii locali ai asocia iilor ob te ti consider procesul de înregistrare cu mult mai eficient i mai rapid la nivel local comparativ cu cel na ional. Decizia de refuz a înregistrării asocia iilor ob te ti poate fi atacat în instan a de contencios administrativ.

Datele chestionării în cadrul studiului arat c mai mult de 41% din responden i consider procedura de înregistrare la nivel local ca ,foarte bun ’ i ,bun ’ comparativ cu 32% din OSC-urile care au aceea i opinie despre procedura de înregistrare la nivel na ional. Aproximativ o treime din OSC consider procedura de înregistrare ,satisf c toare’, cu divergen minim între nivelul local i cel na ional. Peste 20% din responden i erau indeci i sau nu au putut r spunde la această întrebare, ceea ce este o rat cu mult mai mare decât în cazul altor întrebări. Aceast situa ia ar putea fi atribuit faptului c înregistrarea este o activitate de o singur dat , care, deseori, a avut loc mai mul i ani în urm i/sau a fost efectuat de o alt persoan .

2.4.2. Necesitatea ob inerii num rului de identitate unic – IDNO. Statutul de utilitate public

În conformitate cu prevederile Hot rârrii Guvernului nr. 345 din 30 aprilie 2009, cu privire la Registrul de stat al organiza iilor necomerciale, un element important i distinct al organiza iei devine num rul de identificare de stat (IDNO). Asocia iilor care solicit înregistrarea statutului, IDNO le va fi conferit, f r demersuri suplimentare, în procesul de înregistrare. Decizia privind num rul de identificare de stat trebuie s fie luat de c tre organul suprem al organiza iei. La nivel local, pentru acordarea IDNO, organul de înregistrare (prim ria sau consiliul raional) va prezenta, ulterior, Ministerului Justi iei actele prev zute de Hot rârea Guvernului. Pentru acordarea IDNO nu se percepe tax de stat.

Legea cu privire la asocia iile ob te ti prevede, de asemenea, posibilitatea de sus inere din partea statului a activit ii asocia iilor ob te ti de utilitate public , prin oferirea facilit ilor fiscale i de alt natur , precum i prin finan area programelor i activit ilor acestora. Legea respectiv reglementeaz modul de determinare a utilit ii publice a asocia iilor ob te ti i a funda iilor i prevede procedura certificării. În scopuri fiscale, statutul de utilitate public are menirea s diferen ieze organiza iile de utilitate public de organiza iile care urm resc beneficii mutuale. În Republica Moldova, conferirea statutului de utilitate public asocia iilor i funda iilor este atribuit competen ei Comisiei de Certificare de pe lâng Ministerul Justi iei. Articolul 30 din Legea nr. 837/1996 define te statutul de utilitate public prin intermediul activit ilor pe care le poate desf ura o asocia ie i condi iile ce trebuie întrunite de c tre aceasta.

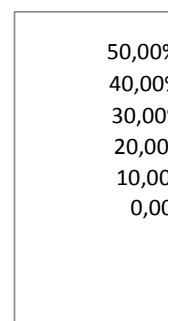
2.4.3. Obligativitatea prezentării rapoartelor financiare anuale

O prevedere nou i foarte important este c asocia ia ob teasc de utilitate public este obligat , pentru anul fiscal precedent, s prezinte anual Comisiei de certificare raportul de activitate, copia de pe declara ia pe venit prezentat Serviciului Fiscal de Stat i copia de pe rapoartele prezentate Biroului Na ional de Statistic . Prezentarea documentelor men ionate Comisiei de certificare, scute te asocia ia de utilitate public de obliga ia de a prezenta Ministerului Justi iei raportul anual.

Asocia ia ob teasc ine contabilitatea i preg te te rapoarte financiare în conformitate cu principiile fundamentale i regulile stabilite în Legea contabilit ii, standardele de contabilitate, planul de conturi contabile i alte acte normative, cu excep ia unor situa ii reglementate de lege. R spunderea pentru inerea contabilit ii i raportarea financiar o poart organul executiv al asocia iei ob te ti.

Figura 4. Obligativitatea de a transmite rapoarte financiare anuale

Very good	5,40%
Good	41,50%
Satisfacato	36,20%
Bad	5,40%
Very Bad	3,10%
DN/DA	8,50%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Circa 46% din respondenții intervievați au o atitudine „bună”, foarte bună față de obligativitatea de a pregăti și a prezenta rapoarte financiare anuale de activitate. Aproximativ 36% au o atitudine „satisfăcătoare” în raport cu obligațiile respective. Subliniem faptul că circa 8,5% din cei intervievați nu știu ori nu pot să răspundă la această întrebare.

În general, managementul financiar este un subiect de importanță sporită pentru majoritatea OSC din Republica Moldova. În acest sens, o bună parte din liderii asociațiilor obștești intervievați în cadrul interviurilor în profunzime au punctat că „cunoștințele și abilitățile care în managementul financiar trebuie în permanent actualizate și, din acest punct de vedere, ar fi util să fie elaborate, în mod special pentru OSC, unele ghiduri practice focusate pe problemele stringente cu care se confruntă asociațiile”.

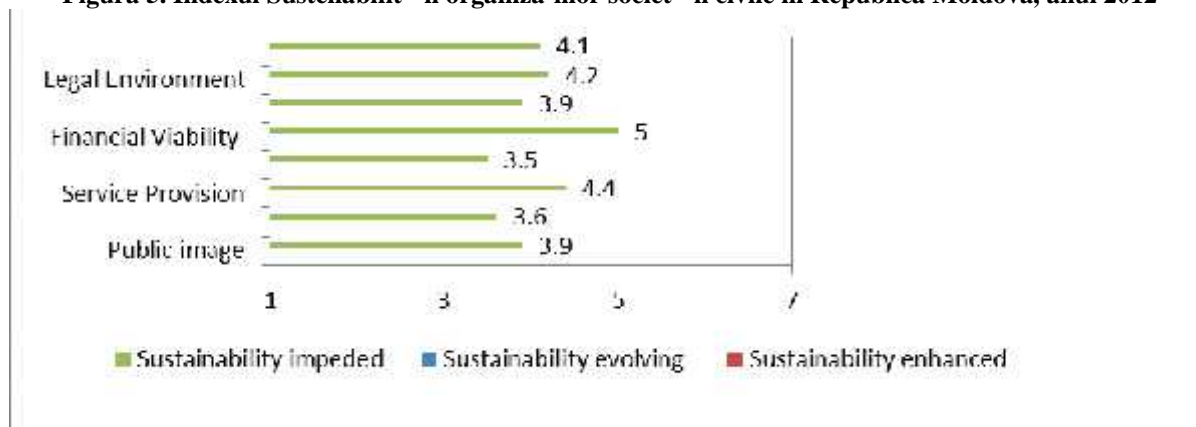
CAPITOLUL III. FINANAREA OSC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Finanarea este definită drept o problemă majoră a organizațiilor societății civile, respectiv, una din prioritățile Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012-2015 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei este promovarea și consolidarea durabilității financiare a societății civile.

3.1. Sustenabilitatea financiară a organizațiilor neguvernamentale

Indexul anual al USAID indică sustenabilitatea financiară în calitate de principală problemă a sectorului asociativ din Republica Moldova.

Figura 5. Indexul Sustenabilității organizațiilor societății civile în Republica Moldova, anul 2012

Sursa: USAID. Indexul Sustenabilității organizațiilor societății civile 2012 – Republica Moldova, Iunie 2013.

Statul acord unele facilități fiscale sectorului asociativ. În urma unei modificări la Codul Fiscal din iulie 2012, scutirile de la plata impozitului pe venit au fost extinse tuturor organizațiilor necomerciale. La moment, pentru a beneficia de această scutire, o OSC trebuie să depună o cerere la filiala sau subdiviziunea locală a Inspectoratului Fiscal de Stat, care va fi ulterior aprobată de Ministerul Finanțelor. Nici asociațiile obișnuite și nici fundațiile nu beneficiază de facilități referitoare la TVA și, cu mici excepții reglementate de lege, nu beneficiază de alte facilități fiscale.

Legislația Republicii Moldova permite desfășurarea activității economice de către și în cadrul organizațiilor neguvernamentale, doar dacă această activitate corespunde scopurilor statutare ale organizației. În caz contrar, indică necesitatea ca OSC să se înregistreze în calitate de agenți economici. Cadrul legal cu privire la activitățile filantropice și de sponsorizare se constituie din prevederile respective ale Constituției Republicii Moldova, ale Codului civil, ale Legii cu privire la filantropie și sponsorizare (2002) și ale altor acte normative. Articolul 36 din Codul Fiscal prevede că contribuabilul rezident are dreptul la deducerea oricărui donărie făcute de el pe parcursul anului fiscal în scopuri filantropice sau de sponsorizare, dar nu mai mult de 10% din venitul impozabil¹¹. Totuși, studiile realizate în cadrul societății civile arată că legislația cu privire la finanțarea sectorului asociativ: "... nu încurajează filantropia și sponsorizarea de către agenți economici"¹².

Legislația permite sponsorizările, însă agenții economici pretind că le lipsește un mecanism bine dezvoltat și pentru a nu-și asuma riscuri, ei preferă să nu dea bani deloc. Au avut loc discuții cu autoritățile fiscale în vederea stabilirii unui mecanism clar, transparent și eficient. Cu toate acestea, problema nu a fost soluționată până în acest moment.

Zona de sud, F2

Guvernul Republicii Moldova nu oferă granturi organizațiilor neguvernamentale, cu excepția a trei ministere: Ministerul Tineretului și Sportului finanțează proiectele organizațiilor neguvernamentale, Ministerul Mediului gestionează Fondul Ecologic și Ministerul Culturii oferă câteva granturi asociațiilor obișnuite. Autoritățile publice locale nu oferă granturi ONG-urilor, dar acestea au început să contracteze direct ONG-urile pentru anumite servicii – studii de fezabilitate sau strategii de dezvoltare regională. Modificările operate în anul 2012 la Legea cu privire la achizițiile publice permit organizațiilor neguvernamentale să presteze servicii sociale, alături de instituțiile statului, în timp ce Legea privind acreditarea prestatorilor de servicii sociale (2012) facilitează această participare.

¹¹Codul Fiscal al Republicii Moldova. Republicat Monitorul Oficial al Republicii Moldova Ediție Specială, 08 februarie 2007, Art. 36.

¹²Caraseni Gh. Transparența și durabilitatea financiară a organizațiilor neguvernamentale din Moldova. Chișinău: CONTACT, 2011.[On-Line]. 2011.

http://www.contact.md/transparency/index.php?option=com_content&view=article&id=45&Itemid=27.

Ne-am desfurat activitile în totalitate din sponsorizările primăriei, Direcției Învățământ, Centrului pentru cultură și sport.

Zona de sud, M3

Politicizarea excesivă a dialogului politic a devenit impedimentul major pentru ca autoritățile locale să acorde asistență financiară. Implementarea primului proiect transfrontalier din raionul Consiliul raional a votat să nu acorde 3% din cofinanțare, însă după alegerile locale noul Consiliu ales a spus că nu are vreun interes în proiect și în finanțarea acestuia.

Zona de nord, F3

Deocamdată însă, principala sursă de venit a organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova o constituie donațiile externe. Datele oficiale din partea ODA arată că în perioada 1 ianuarie 2009 și 1 octombrie 2013 Guvernul și societatea civilă au implementat proiecte în valoare de peste 400 milioane euro, finanțate de diferiți donatori¹³. Datele statistice nu diferenciază cheltuielile guvernului și ale societății civile, fiind imposibilă calcularea separată a cifrei pentru societatea civilă. Evident, cota acestor tipuri de venit variază în cadrul sectorului asociativ și este greu de estimat, mai ales că nu există o bază de date privind volumul și structura veniturilor în sectorul non-profit. În general, donațiile externe înseamnă peste 80% din veniturile organizațiilor neguvernamentale chestionate.

Tabel 3. Sursele de finanțare a organizațiilor neguvernamentale¹⁴

	I rând		II rând		III rând		RS Multiplu	
1. Organizații internaționale, donatori străini	91	70,0%	9	9,8%	7	10,8%	107	82,3%
2. Cotizațiile membrilor	16	12,3%	13	14,1%	15	23,1%	44	33,8%
3. Din fondurile administrației publice	5	3,8%	19	20,7%	6	9,2%	30	23,1%
4. Agenți economici	3	2,3%	10	10,9%	11	16,9%	24	18,5%
5. Donații	6	4,6%	18	19,6%	12	18,5%	36	27,7%
6. Prestări de servicii	5	3,8%	18	19,6%	9	13,8%	32	24,6%
7. Contul propriu	4	3,1%					4	3,1%
8. Granturi			2	2,2%	4	6,2%	6	4,6%
9. Fondul național ecologic			2	2,2%			2	1,5%
10. Organizații naționale			1	1,1%			1	0,8%
11. Proiecte de asistență					1	1,5%	1	0,8%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Acest tabel nu doar evidențiază o mare diferență în raport cu alte societăți, unde veniturile sunt echilibrate între resursele proprii, susținerea guvernamentală și filantropie¹⁵, dar devine o problemă de sustenabilitate a sectorului asociativ din Republica Moldova. Sustenabilitatea financiară este invocată de fiecare dată și în autoevaluarea organizațiilor neguvernamentale. Peste 66% dintre organizațiile chestionate apreciază „rău” sau „inexistent” cadrul legal privind finanțarea ONG-urilor din Republica Moldova și doar 7,7% consideră „bun” sustenabilitatea financiară a acestora.

Tabel 4. Aprecierea sustenabilității financiare a ONG-urilor din Republica Moldova.

	Cadrul legal privind finanțarea ONG-urilor din Republica Moldova		Sustenabilitatea financiară a ONG-urilor din Republica Moldova	
1. Foarte bun	1	8%		
2. Bun	29	22,3%	10	7,7%
3. Rea	34	26,2%	57	43,8%

¹³ Cancelaria de Stat a Republicii Moldova. Proiectele lansate în baza instrumentelor de finanțare externă (situația la 1 octombrie 2013).

¹⁴ Persoanele interviuate au fost rugate să numească trei principale surse de finanțare. Tabelul este grupat conform răspunsurilor (I = procentul interviuaților care au numit organizațiile internaționale/donatorii străini drept principale surse de finanțare, etc.); multiplu este valoarea cumulativă și reprezintă toți interviuații care au menționat opțiunea respectivă drept una din principalele surse de finanțare.

¹⁵ Lester M. Salamon. The state of Global Civil Society and Volunteering. // Comparative nonprofit sector working paper, Johns Hopkins University: CCSS, martie 2013, p. 10.

4. Practic inexistent	52	40,0%	48	36,9%
5. N /NR	14	10,8%	15	11,5%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Indexul USAID al sustenabilit ii evideniaz mari discrepan e între capacitatea organiza ional a ONG-urilor din Moldova i ONG-urilor din regiunea transnistrean , de i în ultimii ani această discrepan s-a redus u or. În regiune exist pu ine posibilit i de contractare a granturilor, iar posibilit ile locale de colectare a fondurilor sunt aproape inexistente, drept pentru care, sustenabilitatea financiar a ONG-urilor este redus , mai ales când b ncile din Transnistria impun OSC-urilor un comision adi ional pentru fondurile de grant interna ionale. În 2012, OSC-urile transnistrene au elaborat o ini iativ legislativ de alocare a fondurilor din bugetele regionale pentru ini iative mici, la nivel local. De i, această ini iativ înc nu a fost aprobat de autorit i, pe parcursul anului 2012 mai multe OSC-uri din domeniul social au ob inut totu i granturi mici i sus inere din partea APL¹⁶. Deocamdat , OSC-urile din regiunea transnistrean depind semnificativ de sus inerea unor donatori str ini.

Tabel 5. Sursele de finan are ale OSC din regiunea transnistrean .

	I rând		II rând		III rând		RS Multiplu	
Organiza ii interna ionale, donatori str ini	20	90,9%			1	12,5%	21	95,5%
Cotiza iile membrilor	2	9,1%	3	20,0%			5	22,7%
Din fondurile administra iei publice			2	13,3%			2	9,1%
Agen i economici			4	26,7%	3	37,5%	7	31,8%
Dona ii			3	20,0%	2	25,0%	5	22,7%
Prest ri de servicii			2	13,3%	2	25,0%	4	18,2%
Granturi			1	6,7%			1	4,5%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

3.2. Finan area OSC de c tre donatorii externi: cazul Uniunii Europene

18 parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova¹⁷ se reg sesc printre principalii finan atori ai organiza iilor chestionate. De suportul SUA, Cehiei, Suediei i Olandei au beneficiat mai mult de jum tate dintre ONG-urile intervievate. Unul din trei participan i la studiu au men ionat printre principalii trei donatori PNUD Moldova. Printre al i importan i donatori au fost men iona i: Funda ia Est-European , Funda ia Soros, UNICEF, Banca Mondial , ILO, OIM, precum i alte organiza ii interna ionale i funda ii din anumite ri, orientate pe domenii specifice. De suportul financiar al Comisiei Europene au beneficiat 25% dintre organiza iile intervievate. Aproape 1/3 dintre organiza iile intervievate au declarat c au aplicat ca solicitant principal pentru finan are din partea Uniunii Europene, iar pu in peste o treime (35,4%) au fost parteneri la anumite proiecte finan ate de UE. Practic o jum tate (43,8%) dintre organiza ii nu au aplicat în nici un mod la finan rile UE i mai pu in de jum tate dintre organiza iile participante la studiu au declarat c au fost invitate de c tre Delega ia UE s participe la consult ri, de mai multe ori au fost invitate aproape 40% dintre acestea.

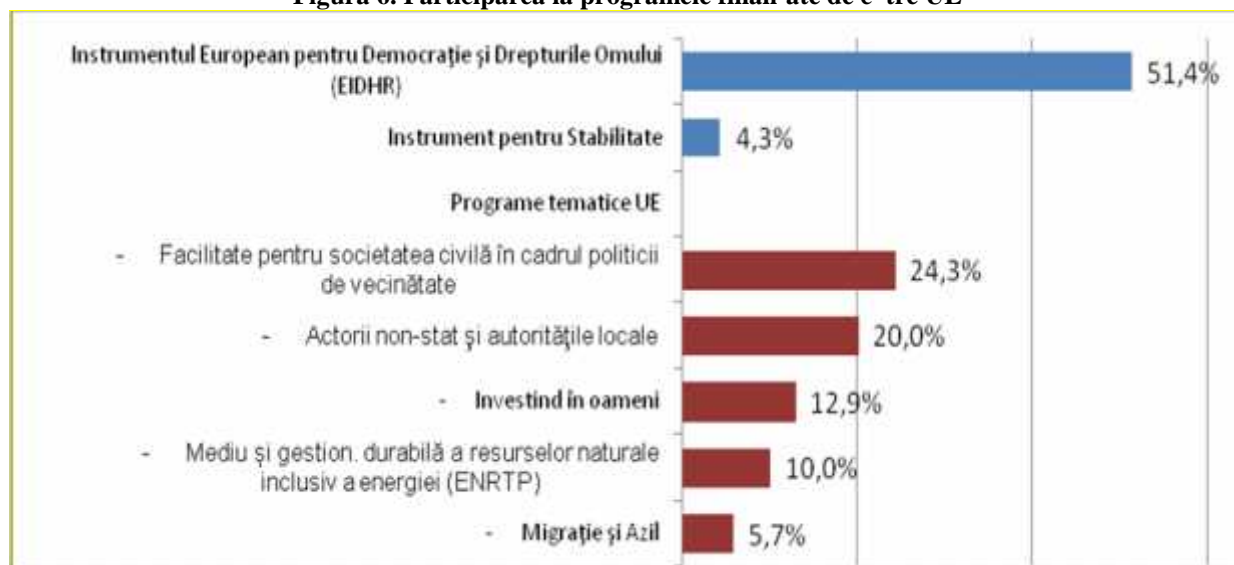
Cel mai popular program, în cadrul c ruia au participat peste jum tate (51,4%) dintre organiza iile investigate a fost nominalizat *Instrumentul European pentru Democra ie i Drepturile Omului (EIDHR)*. Ponderi semnificative ale responden ilor au declarat participarea la programele tematice ale UE, respectiv: *Facilitate pentru societatea civil în cadrul politicii de vecin tate* (24,3%) i *Actorii non-stat i autorit ile locale* (20%), urmate de programele *Investind în oameni* (12,9%), *Programul tematic pentru mediu i gestionarea durabil a resurselor naturale, inclusiv a energiei*

¹⁶USAID. Indexul Sustenabilit ii organiza iilor societ ii civile 2012 – Republica Moldova, Iunie 2013.

¹⁷ Austria, Republica Ceh , Danemarca, Uniunea European , Estonia, BERD, FMI, Ungaria, Germania, Japonia, Liechtenstein, Polonia, România, Suedia, ONU, Elveția, Statele Unite ale Americii, Banca Mondial . See: Cancelaria de Stat. Profilurile Partenerilor de Dezvoltare.[On-Line].2014. <http://www.ncu.moldova.md/index.php?!=en#idc=542&>.

(ENRTP) (10%) și Migrație și Azil (57%). O serie de alte programe au fost nominalizate de către respondenții la care au participat câte 1-2 organizații¹⁸.

Figura 6. Participarea la programele financiate de către UE

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

De menționat că dintre cele 22 ONG-uri din Transnistria, cinci nu au aplicat pentru finanțările din partea UE. Cele care au aplicat au depus în total 21 aplicații, primind finanțare pentru 14 din ele. Cel mai popular proiect a fost *Facilitate pentru societatea civilă în cadrul politicii de vecinătate* (9 aplicații), urmat de *Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului (EIDHR)* și *Investind în oameni* (câte 3 aplicații).

Este dificil unui ONG nou creat să aplice la programele UE, deoarece acestea sunt proiecte mari cu bugete mari, respectiv, co-finanțare deseori trece dincolo de capacitățile financiare ale ONG-urilor locale.

Zona de sud, F2

Reprezentanții ONG active din teritoriu, participante la discuțiile de grup, în mare parte, percep granturile oferite de UE ca fiind inaccesibile pentru ei, deși au fost membri ai societății civile din teritoriu care au beneficiat de finanțări în cadrul proiectelor transfrontaliere. Principalele bariere de accesare a fondurilor din cadrul programelor UE, percepute de respondenți sunt: procedura complicată de aplicare (necesitatea completării minuțioase a unor formulare, descrierea detaliată a proiectului, necesitatea parteneriatului; solicitarea mult timp și resurse umane etc.); solicitarea contribuției financiare; mecanisme de raportare și evaluare foarte riguroase; cunoașterea insuficientă a limbii engleze de către membrii asociațiilor obișnuite.

3.3. Perspectivele finanțării ONG-urilor din Republica Moldova

Practic, toate persoanele intervievate în cadrul studiului, subliniază că donatorii externi se vor retrage treptat pe măsură ce Republica Moldova va avansa în parcursul european. Desigur, organizațiile neguvernamentale din Uniunea Europeană sunt eligibile pentru finanțare din Instrumentele Structurale, cum este cazul Fondului Social European sau alte fonduri financiare europene. Dar este alt gen de finanțare, cu licitații mult mai riguroase, pentru care ONG-urile din Republica Moldova trebuie să fie pregătite. Totodată, aceasta este, la fel, o sursă externă de finanțare, pe când o finanțare sustenabilă trebuie să vizeze preponderent sursele interne.

¹⁸ENP EUROPEAN NEIGHBORHOOD POLICY, Proiect de asistență tehnică, Proiecte regionale, ECHO, TACIS, Proiect de dezvoltare a serviciului de extensivă rurală, Program tematic în domeniul prevenirii traficului de ființe, Program cu Austria, Parteneriate cu organizații internaționale, Program cu România, Ucraina și Moldova, TEMPUS, EASTINVEST, Vocea poporului, Guvernarea în sistemul educațional, PHARE, Integrare în societate, Instruire vocațională, Program de cooperare transfrontalieră, Program operațional comun, Concursuri al Ministerului de Externe, Tinerii în acțiune.

Tabel 6. Cum vede îmbunătățirea cadrului legal cu privire la finanțarea ONG-urilor din Republica Moldova?

1)	Micșorarea plafonului TVA	37	28,5%
2)	Deducerile fiscale pentru agenții economici	48	36,9%
3)	Îmbunătățirea legii sponsorizării (specificați ce anume)	41	31,5%
4)	Legea 2%	68	52,3%
5)	Finanțarea din partea APL / APC	51	39,2%
6)	Co-finanțarea din partea statului în cadrul proiectelor	79	60,8%
7)	Legea este prea birocratică	1	0,8%
8)	Reformarea sectorului cercetare și dezvoltare	1	0,8%
9)	Excluderea TVA	1	0,8%
10)	Contractarea ONG de către stat pentru servicii	1	0,8%
11)	Scutiri la închirierea sediului	1	0,8%
12)	N / NR	2	1,5%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Tabelul de mai sus arată că organizațiile chestionate au cele mai mari așteptări de finanțare de la autoritățile publice, prin susținere directă sau deduceri și modificări fiscale. La 23 decembrie 2013, Parlamentul a votat Legea 2%, modificând articolul 88 din Codul Fiscal și alte legi relevante. Prin aceasta, a instituit dreptul de dispunere a persoanelor fizice asupra destinației cotei de până la 2% din impozitul pe venit din salariu, prin direcționarea sumei către organizațiile necomerciale de utilitate publică și instituțiile religioase. Proiectul de lege votat era diferit de cel negociat de către societatea civilă cu Guvernul și fără avizul celui din urmă, drept pentru care, la 13 februarie 2014, Curtea Constituțională l-a declarat neconstituțional. Astfel, rămâne deocamdat incertă perspectiva redistribuirii fiscale a veniturilor cetățenilor către OSC.

Sectorul asociativ va avea posibilitatea să participe la licitațiile de prestare a serviciilor sociale finanțate din bugetul public, iar experiența organizațiilor neguvernamentale din domeniul prestării serviciilor sociale le recomandă pentru a obține contracte cu statul. Dar capacitățile organizațiilor neguvernamentale recomandă și alte genuri de servicii care pot fi prestate statului. Centrele analitice, spre exemplu, pot să asiste la elaborarea și implementarea unor politici sectoriale în Republica Moldova, la fel cum o fac experții străini care consultă Guvernul sau alte instituții publice. De asemenea, centrele analitice competitive ar putea participa, împreună cu Academia de Științe și instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, la programele de cercetare și inovare finanțate din bugetul de stat sau de către Uniunea Europeană¹⁹.

Abilitatea de participare în licitațiile pentru prestarea serviciilor publice va contribui substanțial la sporirea sustenabilității financiare a ONG-urilor. Credem că suntem destul de competitivi ca să obținem contracte cu statul.

Zona de nord, M7

Sectorul privat trebuie să devină o altă sursă importantă de finanțare a sectorului non-profit, în beneficiul ambelor sectoare și a întregii societăți. Perspectivele de cooperare presupun, de asemenea, o gamă largă de posibilități de cooperare, de la inițierea unor proiecte în comun până la contractarea anumitor servicii. Sunt necesare intervenții în direcția cadrului normativ și a mecanismelor de realizare a filantropiei și sponsorizării, din moment ce aceste instrumente nu funcționează în Republica Moldova după exemplul societăților occidentale.

La fel de importante pentru finanțarea activităților organizațiilor neguvernamentale sunt relațiile din interiorul sectorului. Consolidarea sectorului non-profit presupune proiecte realizate împreună cu partidele politice, patronatele, sindicatele și, de ce nu, cu Biserica, după cum și mecanisme de interacțiune cu diferite grupuri sociale. Spre exemplu, o sursă de finanțare pentru organizațiile locale prestatoare de servicii sociale ar putea fi donațiile de la cetățenii moldoveni care lucrează în afara țării și au acasă copii, părinți și rude de care au grijă. Pot fi instituite mecanisme eficiente de susținere a unor organizații neguvernamentale care ar antrena în activități extra-curriculare copiii rămași fără grija părinților sau pot fi instituite mici centre locale de asistență pentru bătrânii ai căror copii sunt la muncă în afara țării.

¹⁹ Cadru de cheltuieli pentru știință și inovare din bugetul de stat sau Programul "Horizon 2020".

CAPITOLUL IV. DIALOGUL POLITIC – OSC I PARTENERII DE DEZVOLTARE

Dialogul politic în Republica Moldova se articulează în contextul tranziției democratice și la economia de piață și dificultățile inerente unui asemenea proces. Se instituționalizează treptat un dialog al statului cu partenerii sociali cu scopul declarat de a eficientiza politicile publice și a susține dezvoltarea sustenabilă a Republicii Moldova.

4.1. Ciclul de politici și interacțiunea OSC cu statul

Agenda de la Accra (AAA 2008) prevede că guvernele țărilor în curs de dezvoltare vor colabora mai eficient cu parlamentele și autoritățile locale, precum și cu organizațiile societății civile (OSC), în pregătirea, implementarea și monitorizarea politicilor și a planurilor naționale de dezvoltare²⁰. Un asemenea angajament presupune o gamă largă de activități, cum sunt: forumuri și platforme oficiale; conversații informale și campanii în mass-media; audieri publice și proiecte de cercetare; advocacy și lobby etc. Diagrama de mai jos explică natura ciclică a acestui proces și postulează că implicarea societății civile poate avea loc la fiecare dintre etape.

Figura 12. Policy Cycle showing possible entry points for CSOs engagement

Dialogul politic presupune activități de comunicare directe sau indirecte și caută să elaboreze recomandări consensuale între toate trei sectoare – public, privat și non-profit – pentru optimizarea politicilor de dezvoltare.

Dialogul social în Republica Moldova a fost instituit recent, în 2000. Acesta presupune interacțiunea tripartită dintre stat, patronate și sindicate, menită să contribuie la remodelarea politicilor sociale și economice în Republica Moldova. În anul 2006, este adoptată Legea nr. 245 privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, care prevede dezvoltarea parteneriatului social și stabilește cadrul legal de instituire a acestuia, precum și cadrul legal pentru comisiile naționale, regionale și pe ramură industrială. Conform legii, obiectivele activității Comisiei naționale, comisiilor de ramură și comisiilor teritoriale sunt: *consultările tripartite între partenerii sociali în problemele ce țin de domeniul muncii și în problemele social-economice de interes național, de ramură și teritorial, promovarea parteneriatului social la toate nivelurile; menținerea coeziunii, precum și stabilirea politicilor sociale pe teritoriul Republicii Moldova; susținerea participării societății civile la promovarea politicilor naționale*²¹.

Dialogul social instituit astfel în Republica Moldova este *apriori* insuficient și suferă de două mari constrângeri: una conceptuală și alta structurală. Sub aspect conceptual, dialogul social nu include acele organizații care de fapt se consideră parte a societății civile și îi lipsesc teme de dialogul politic. Aceasta se rezumă la organizarea muncii și politicile sociale și economice relevante. Sub aspect structural, dialogul social implică doar Guvernul, Confederația Națională a Patronatului din Moldova și Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova.

Aceste limite conceptuale și structurale impun limite funcționale în ceea ce ține de dialogul social. Sindicatele foarte rar reușesc să schimbe politici în Republica Moldova, în timp ce agenții economici recurg des la mecanisme informale și netransparente de negociere cu politicienii a drepturilor individuale nu colective. Cert este că dialogul social existent nu mulțumește nici salariații nici angajatorii. Astfel, Strategia Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova pentru anii 2012-2017 face prioritară modificarea Legii nr. 245 din 21.07.2006 privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, în vederea asigurării respectării principiilor de egalitate și paritate a părților, precum și a îndeplinirii deciziilor asumate de parteneri²².

Dialogul social dintre patroni și guvernare este unul formal și superficial. În unele industrii, și anume agricultură și transport, dialogul este ceva mai bun, însă în general dialogul este mimat. Propunerile patronilor sunt respinse și mai mult, în fiecare an se efectuează schimbări care nu convin oamenilor de afaceri.

Alexandru Slusari, vicepreședinte al Confederației naționale a patronatelor din Moldova

²⁰Accra Agenda for Action (AAA, 2008), 13.a.

²¹Legea nr. 275 din 21.07.2006 privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel teritorial. // Monitorul Oficial Nr. 142-145 din 08.09.2006.

²²Strategia CNSM pentru anii 2012-2017. <http://sindicate.md/programe/>. P.6.

Totodată, potrivit studiului *Constrângeri majore asupra mediului de afaceri din Moldova*²³, aproximativ 70% din oamenii de afaceri moldoveni percep Guvernul ca fiind insuficient de cooperant cu partenerii și de dialog. Mai mult, 4 din 5 companii care și-au exprimat poziția, susțin că dialogul social realizat prin intermediul comisiilor tripartite este perceput ca ineficient la nivel național, ramural sau teritorial.

OSC, implicit organizațiile neguvernamentale, care nu sunt parte a acestui dialog social, s-au impus treptat în dezbaterile publice și au instituit un dialog separat cu autoritățile publice. Primii ani ai tranziției, la etapa instituirii statului și a societății civile, nu sunt însoțite de un dialog instituționalizat dintre cele două sectoare, chiar dacă reprezentanții autorităților publice sunt invitați cu regularitate la Forumurile Organizațiilor Neguvernamentale, desfășurate periodic începând cu anul 1997, chiar dacă au fost lansate inițiative de genul Pactului Social din anul 2002, prin care prevederile încearcă să instituie o platformă comună cu toți partenerii sociali.

Dialogul politic (policy dialogue) devine mai actual pentru Republica Moldova pe măsură ce se consolidează relațiile cu Uniunea Europeană, după lansarea Politicii Europene de Vecinătate și reorientarea strategică a întregii clase politice moldovenești, imediat după alegerile parlamentare din primăvara anului 2005²⁴. Astfel, în decembrie 2005, Parlamentul Republicii Moldova deschide perspectiva cooperării instituționalizate cu societatea civilă prin adoptarea *Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă*. Documentul prevede un mecanism complex de cooperare dintre Parlament și societatea civilă: consilii de experți pe lângă Comisiile permanente ale Parlamentului; consultarea permanentă; întruniri ad-hoc; audieri publice și conferințe anuale²⁵.

Schimbarea guvernării în anul 2009 și dinamizarea relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în cadrul Parteneriatului Estic, au adus și schimbări în relația statului cu societatea civilă. Guvernul Republicii Moldova, care implementează o serie de reforme coordonate cu Comisia Europeană, instituționalizează relațiile cu societatea civilă prin crearea Consiliului Național pentru Participare (CNP). Consiliul are drept scop dezvoltarea și promovarea parteneriatului strategic între autoritățile publice, societatea civilă și sectorul privat în vederea consolidării democrației participative în Republica Moldova și contribuie la adoptarea deciziilor de politici publice care să răspundă intereselor societății²⁶.

De asemenea, după ce, la sfârșitul anului 2008, este adoptată Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, în vigoare din 05.03.2009, și Hotărârea nr. 96 din 16.02.2010 cu privire la acțiunile de implementare a Legii susmenționate, care reglementează procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor.

Pe lângă mecanismele de colaborare cu Guvernul și Parlamentul, relațiile permanente cu autoritățile publice locale (APL) sunt în general bune. În cadrul chestionării, colaborarea cu administrația publică de toate nivelurile este apreciată de respondenți ca fiind „destul de bună”. Peste 70% dintre respondenți au dat aprecieri „bune” și „foarte bune” relațiilor cu APL de nivelul I și II²⁷, iar mai puțin de 10% au declarat că nu e cazul sau nu colaborează. Cu autoritățile publice centrale (APC) colaborarea este mai redusă: aprecierile „bune” și „foarte bune” ale relațiilor respective fiind declarate de 60% dintre intervievați și 16,2% fiind cei care au declarat că nu e cazul sau nu colaborează. Relații „rele”, „foarte rele”, „tensionate” au fost declarate de 3-6% dintre respondenți.

Pentru noi, dialogul politic este participarea OSC în dezvoltarea social-economică a comunității, implicarea cetățenilor în luarea deciziilor la nivel local și nu doar promovarea transparenței guvernării.

Zona de nord, F2

²³Patronatele susțin că guvernarea mimează dialogul social. <http://www.cnpm.md/libview.php?l=ro&idc=28&id=152&t=Noutati/Noutatile-CNPM/Patronatele-sustin-ca-guvernarea-mimeaza-dialogul-social/>.

²⁴Vezi spre exemplu: DECLARAȚIA Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene. [On-Line]. 2005. <http://old.parlament.md/news/25.03.2005/>; PROGRAMUL DE ACTIVITATE A GUVERNULUI PE ANII 2005-2009 „Modernizarea țării – bunăstarea poporului”. [On-Line]. 2005. <http://www.gov.md/doc.php?l=ro&idc=445&id=2688>.

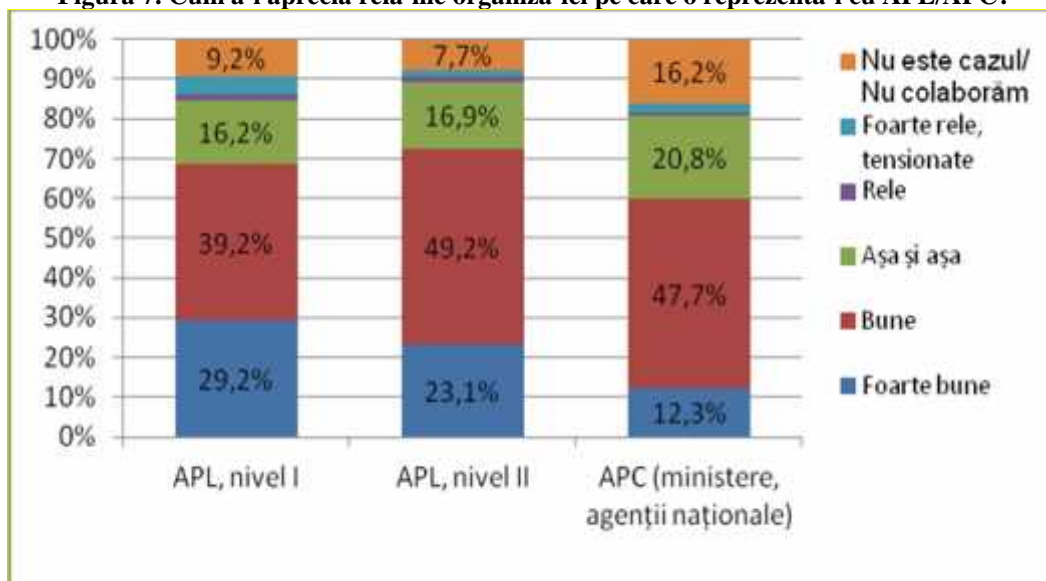
²⁵CONCEPȚIE privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă. [On-Line]. 2005. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=314906>

²⁶Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea Nr. 11 din 19.01.2010, cu privire la crearea Consiliului Național pentru Participare. [On-Line]. 2010.

<http://www.cnp.md/images/stories/doc/hotarare%20de%20guvern%20privind%20crearea%20cnp.pdf>.

²⁷ Vezi nota explicativă la pagina 59

Figura 7. Cum a i aprecia rela iile organiza iei pe care o reprezenta i cu APL/APC?

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

De men ionat c în cazul Transnistriei, din cele 22 ONG-uri chestionate, doar unul a men ionat c rela iile cu administra ia public sunt tensionate. ONG-urile din municipiul Chi in u sunt într-o m sur mai mare implicate în colaborarea cu Administra ia Public Central , cele regionale, comunitare, respectiv, au o colaborare mai bun cu Administra ia Public Local . ONG-urile din regiune care activeaz de o perioad mai lung au avut mai multe realiz ri în domeniu i sunt mai active în rela ia cu institu iile statului (consultarea actelor normative, prest ri de servicii etc.).

Reprezentan ii societ ii civile intervieva i sunt con tien i de faptul c conlucrarea cu administra ia public este foarte important . Principala problem în colaborarea cu administra ia public care a fost men ionat practic în toate discu iile de grup este asigurarea continuit ii proiectelor dup schimbarea puterii în urma scrutinelor electorale. Deseori se întâmpl ca noii ale i s renun e la proiectele care le-au sprijinit fo tii func ionari publici, chiar dac acestea aveau un caracter social²⁸.

Tablelul de mai jos denot o gam larg de rela ii care s-au dezvoltat între OSC i institu iile statului în dou decenii de tranzi ie democratic , mai consistente la nivelul APL.

Tablelul 7. Tipurile de rela ii ale OSC cu APL/APC

	APL, nivel I	APL, nivel II	APC
Ini ierea unor proiecte comune	64,6%	60,8%	46,2%
Sunte i consulta i în anumite probleme	59,2%	57,7%	56,9%
Participa i la luarea deciziilor	42,3%	40,0%	37,7%
Sunte i consulta i în elaborarea strategiilor i politicilor	49,2%	40,8%	53,8%
Participa i la discu iile pe marginea bugetelor publice	27,7%	23,8%	25,4%
Sunte i contractat pentru anumite servicii, activit i	43,8%	43,8%	31,5%
Ave i sprijin financiar pentru implementarea unor programe	34,6%	27,7%	23,8%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

OSC utilizeaz o gam larg de instrumente i mecanisme de influen are a politicilor i programelor guvernamentale. Cele mai frecvente mecanisme utilizate de c tre organiza iile chestionate sunt mai curând indirecte, cum sunt diferite conferin e i dezbateri na ionale, cercet ri sau campanii de mediatizare i promovare. Mecanismele legale existente de cooperare cu Parlamentul i Guvernul (participarea la lucr rile Comisiilor parlamentare i Consiliul Na ional pentru Participare) sau particip rile la lucr rile consiliilor locale i raionale sunt aplicate mai pu in frecvent. Membrii CNP, chestiona i în studiu, declar c instituirea Consiliului Na ional de Participare a sporit prezen a

²⁸Pentru o descriere mai detaliat vezi Anexa x.

organizațiilor neguvernamentale în procesul decizional în Republica Moldova²⁹ și există un grad acceptabil de implicare în colaborarea cu autoritățile publice centrale³⁰.

Tabel 8. Mecanismele de influențare a politicilor și programelor guvernamentale de către OSC

Participarea la întâlniri naționale, conferințe, dezbateri	89,2%
Elaborarea de studii, strategii, proiecte de lege	66,9%
Mediatizarea informației despre problemele-cheie în domeniu	78,5%
Desfășurarea campaniilor naționale, împreună cu alte ONG	52,3%
Desfășurarea campaniilor locale/regionale, împreună cu alte ONG	57,7%
Participarea la lucrările Comisiilor parlamentare	19,2%
Prin Consiliul Național pentru Participare	21,5%
Participarea la lucrările consiliilor locale	39,2%
Participarea la lucrările consiliilor raionale	26,2%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Dincolo de instrumentele sau mecanismele utilizate, organizațiile chestionate declară o capacitate sporită de a influența deciziile autorităților publice, la toate nivelurile.

Tabel 9. Măsură în care OSC pot influența hotărârile care se iau...

	la nivelul APL I	la nivelul APL II	APC (ministere, agenții)
În foarte mare măsură (întotdeauna)	4,6%	2,3%	0,8%
În mare măsură	13,8%	10,8%	13,8%
În oarecare măsură	52,3%	54,6%	46,2%
Deloc	24,6%	27,7%	34,6%
N /NR	4,6%	4,6%	4,6%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Dialogul politic existent între OSC și instituțiile publice sau sectorul privat nu este pe măsură așteptat de sectorul asociativ. Sunt cazuri de colaborare anevoioasă (ne-instituționalizată) dintre politicieni și sectorul asociativ. De cele mai multe ori, problema este că statul continuă să ignore dreptul asociațiilor obișnuite de a participa la formarea și realizarea politicilor publice³¹. Societatea civilă participă activ la identificarea problemelor, la elaborarea și promovarea politicilor, dar nu participă la faza implementării. Nu există deocamdat mecanisme eficiente de control asupra statului și de cele mai multe ori OSC omit etapa de implementare și trec direct la monitorizarea și evaluarea autorităților publice. Spre exemplu, Legea privind administrația publică centrală de specialitate, în vigoare din martie 2013, face consultarea cu societatea civilă un drept al autorităților publice centrale, dar nu o obligație.

Tabel 10. Participarea OSC la ciclul de politici publice.

	Permanent	Des	Rar	Deloc	N /NR
La etapa de inițiere a politicilor	18,5%	24,6%	33,1%	20,0%	3,8%
La etapa de elaborare a politicilor	18,5%	26,2%	30,8%	21,5%	3,1%
La etapa de implementare	18,5%	26,2%	33,1%	18,5%	3,8%

²⁹Vezi rapoartele în Buletinele Informativ ale Consiliului Național de Participare.

³⁰Uguz E. Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova: evoluție, activități și perspectivele dezvoltării. Chișinău: IDIS, 2013.

³¹LEGE Nr. 837/17.05.1996 cu privire la asociațiile obștești, Art. 31. 1 (a). [On-Line]. 2013. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325424>.

La etapa de monitorizare și evaluare a politicilor	17,7%	29,2%	28,5%	19,2%	5,4%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Pot fi găsite multe exemple când autoritățile publice ignoră apelurile societății civile³², când Parlamentul votează legi scrise în grabă fără a fi făcute publice în prealabil sau consultate cu societatea civilă (în cazul sesiunii de prim vară – vara anului 2013), când a fost ridicat pragul electoral la 6% în pofida nemulțumirii exprimate public de către Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte sau când Guvernul nu implementează bunele strategii și acte legislative elaborate împreună cu societatea civilă. Cel mai sugestiv exemplu este probabil „Legea 2%”, când Parlamentul a votat modificările legislative cu un text ușor diferit de cel negociat de Guvern cu societatea civilă.

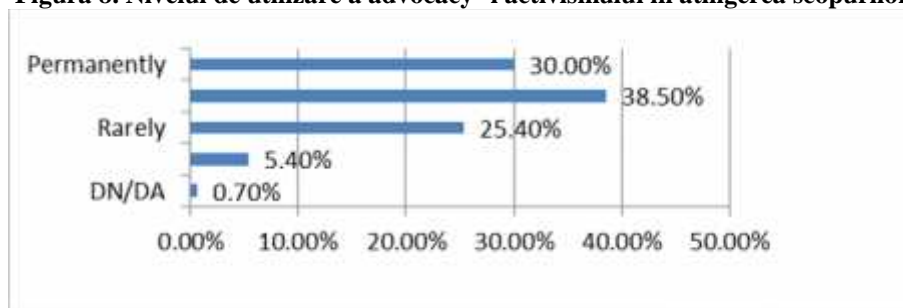
Studiile societății civile au evidențiat deficiențele Legii privind transparența în procesul decizional nr.239-XVI din 13.11.2008³³, mai ales după ce, în septembrie 2010, a fost introdus în lege Art.14 (al.1), care prevede că în cazul situațiilor excepționale, precum și în cazul actelor ce urmează a fi adoptate de Comisia Electorală Centrală în perioada electorală, proiectele de decizii urgente pot fi supuse elaborării și adoptării fără respectarea etapelor prevăzute de prezenta lege³⁴. Studiul Consiliului Național pentru Participare, „Rezolvarea curenților de transparență decizionale a Guvernului Republicii Moldova”, constată că numărul total de subiecte care nu au respectat pe deplin procedura de transparență decizională reprezintă aproximativ 50%, în timp ce transparența în procesul de privatizare și în procesul licitațiilor publice continuă a fi foarte defectuoasă³⁵.

Adevărat că nici societatea civilă nu a fost de fiecare dată suficient de activă în promovarea anumitor politici sau reforme, inclusiv în cadrul Consiliului Național pentru Participare sau în relația cu Parlamentul Republicii Moldova. Dar, dincolo de dificultățile de comunicare cu autoritățile statului și de rezistență generală a societății față de schimbare, societatea civilă a utilizat toate mecanismele legale disponibile pentru a instituționaliza dialogul politic și a contribui la buna funcționare a instituțiilor statului.

4.2. Capacitatea de advocacy a OSC – realizări sectoriale

În total peste 68% din cei chestionați au răspuns că organizația pe care o reprezintă recurge la advocacy și activism pentru a-și atinge scopurile. 30% dintre aceștia au confirmat aplicarea „permanent” a advocacy, iar 38,5% au declarat că o utilizează „frecvent”. Pe lângă aceasta, 72% din respondenți consideră că nu există constrângeri legale privind activitățile de advocacy ale OSC și circa 9% au răspuns că astfel de constrângeri există.

Figura 8. Nivelul de utilizare a advocacy și activismului în atingerea scopurilor

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

În timpul discuțiilor în focus grupuri și a interviurilor, reprezentanții OSC consideră că legislația în domeniul de advocacy este nepotrivită /insuficientă și superficială, adică că acoperă doar subiectele de ordin general și nu oferă o reglementare aprofundată (nu există lege cu privire la activitățile de lobby). Alte provocări menționate au fost: accesul limitat la informația necesară pentru a face analize și recomandări și cunoștințele și expertiza pentru a desfășura astfel de activități sunt insuficiente.

În pofida acestor provocări, în Moldova totuși există bune exemple de activități de advocacy a OSC. Multe au fost lansate după semnarea Planului de acțiuni Republica Moldova-UE în 2006 și reprezintă o dovadă a capacității de advocacy a OSC.

³² Spre exemplu : Apelul societății civile, din august 2009, către clasa politică liberal-democratică de a instaura o guvernare responsabilă și democratică ; Apelul privind revizuirea unor acte adoptate de către Parlamentul Republicii Moldova la 3 mai 2013, prin care sunt compromise eforturile de reformare a sectorului de justiție.

³³ ADEPT.Raport de monitorizare a respectării transparenței decizionale. Iulie-septembrie 2010, p.6-9.

³⁴ Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional. //Monitorul Oficial Nr. 215-217.

³⁵ CNP.Rezolvarea curenților de transparență decizionale a Guvernului Republicii Moldova. Perioada 04.2012-12.2013. Chișinău: CNP, 2014.

4.2.1. Buna Guvernare

În domeniul administrației publice activează două tipuri de asociații obștești:

- *Asociații profesionale ale ale ilor locali și funcționarilor publici.* Acestea sunt asociații ale primarilor, organizații ale președinților de raioane, asociații exponente ale altor asociații care reprezintă aleși locali ori funcționarii publici etc. Printre acestea sunt: Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM); Asociația Președinților de raioane (APR); Asociația Femeilor Primari (AFP); Liga Națională a Asociațiilor de Primari din Moldova (LNAPM); Asociațiile raionale de primari etc.

- *Asociațiile obștești care au o expertiză avansată în domeniul administrației publice.* Acestea sunt organizații care prestează servicii de calitate în domeniul administrației publice și dezvoltării comunitare și promovează opinii de interes public efectuate în baza analizelor și cercetărilor. Printre acestea sunt: Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativa Sociale „Viitorul” (IDIS „Viitorul”); Business Consulting Institute (BCI); Institutul pentru Dezvoltare Urbană (IDU).

Inițiativele de advocacy abordează subiecte cum ar fi legislația privind descentralizarea fiscală, legea cu privire la administrația publică locală, legile privind statutul ale ilor locali și statutul funcționarilor publici, precum și mecanismele de remunerare pentru primari.

La moment, subiectele cheie discutate în cadrul dialogului politic între asociațiile obștești și autoritățile publice în de următoare: *descentralizarea administrativă, descentralizarea financiară, democrația locală în contextul descentralizării, dezvoltarea locală prin prisma descentralizării patrimoniale și a serviciilor publice, reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova, conflictul de interese și incompatibilitățile în instituțiile administrației publice.*

4.2.2. Drepturile omului, justiția și lupta anticorupție

Organizațiile neguvernamentale din domeniul drepturilor omului au o contribuție esențială la elaborarea legislației și cadrului strategic de protecție a drepturilor omului și a anumitor categorii sociale în Republica Moldova. Unele exemple sunt: (Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului, Liga Apărării Drepturilor Omului din Moldova (L.A.D.O.M), Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO), Juriștii pentru Drepturile Omului, Asociația Promo-Lex, Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO) sau Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM), Centrul pentru Drepturile Copilului, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC), Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii „Memoria”, Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, Centrul Internațional pentru Protecție și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada" și Clubul Politic al Femeilor 50/50). Aceste asociații obștești au implementat proiecte de monitorizare a respectării drepturilor omului și au prezentat rapoarte alternative privind situația drepturilor omului în Republica Moldova. Totodată, acestea au raportat diverse încălcări ale drepturilor omului, criticând Guvernul pentru selectivă implementare a recomandărilor adresate Moldovei în urma Revizuirii Periodice Universale (UPR) a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului³⁶.

Reforma în justiție și combaterea corupției sunt marile teme ale agendei publice în Republica Moldova și organizațiile din domeniu, cum sunt Transparency International-Moldova sau Centrul de Analiză și Prevenirea Corupției (CAPC), au expertizat cadrul legal anticorupție. Ei au mai promovat politici și strategii conforme cu legislația europeană în materie; au monitorizat integritatea politicienilor și calitatea actului guvernării și au deschis Linia Fierbinte Anticorupție. În ianuarie 2006 a fost creat Alianța Anticorupție, care susține lupta cu acest fenomen social, inclusiv printr-o serie de campanii naționale.

Relația cu statul în eradicarea corupției în Republica Moldova a evoluat ciclic pe parcursul ultimilor douăzeci de ani. În perioada guvernării comuniste, relația cu instituțiile statului era mai tensionată; câteodată chiar eram amenințați și sau preîntâmpinați că activitățile noastre afectează nefast imaginea țării. Pe parcursul guvernării alianței pro-europene, relația cu instituțiile statului este de o calitate mai bună; am adoptat împreună un număr de modificări legislative și documente strategice de relevanță. Cu toate acestea, trebuie să menționăm că colaborarea cu instituțiile statului a fost determinată în special de instituțiile europene, în timp ce multe angajamente asumate de autoritățile publice prin schimbarea cadrului de reglementare rămân a fi neimplementate.

Lilia Cara ciuc, Director Transparency International-Moldova

³⁶Moldova răspunde nesigur la recomandările RUP.[On-Line].2013. http://www.cido.org.md/index.php?option=com_content&view=article&id=76%3Amoldova-rspunde-nesigur-la-recomandările-rup&catid=10%3Acido-general&Itemid=5&lang=ro.

4.2.3. Dezvoltarea economică și a antreprenoriatului

Asociațiile de afaceri au activat și dezvoltat propriile mecanisme de interacțiune cu statul și partenerii sociali, cumva separat de asociațiile neguvernamentale clasice. Asociațiile din sectorul agroalimentar sunt dintre cele mai reprezentative, cum sunt Federația Națională a Fermierilor din Moldova, Federația Națională a Agricultorilor din Moldova AGROinform sau UniAgroProtect. Alte asociații profesionale, cum sunt Asociația Națională a Producătorilor din Moldova (ANPM), Asociația Micului Business sau Asociația Națională a Companiilor Private din domeniul TIC, sunt la fel de relevante pentru sectoarele pe care le reprezintă. Multe dintre aceste asociații au confirmat în timp așteptările membrilor, având o mare contribuție la modificările periodice ale Codului Funciar și Codului Fiscal; au inițiat și participat la elaborarea legislației referitoare la regulamentele vechi și la protejarea producătorilor autohtoni; au promovat deschiderea liniilor de microcreditare, au participat la elaborarea Strategiei de dezvoltare a IMM-urilor; au promovat Legea cu privire la dreptul de autor și drepturile conexe (2010).

De cealaltă parte, organizațiile neguvernamentale clasice, au realizat timp de două decenii o serie de proiecte privind dezvoltarea regională și locală. Timp de peste douăzeci de ani ele au contribuit la „medierea” relațiilor dintre agenții economici și autoritățile publice locale, au stimulat dezvoltarea asociațiilor de economii și împrumut și au creat platforme naționale de susținere a dezvoltării durabile, ca de exemplu Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală (CDER). Organizațiile neguvernamentale au organizat diverse traininguri și cursuri pentru stimularea inițiativei private și susținerea începătorilor în domeniul afacerilor, cum este cazul Business Consulting Institute și JCI Moldova – Camera Tinerilor Antreprenori. Camera Tinerilor Antreprenori a reușit să realizeze Concursul Național de Business Planuri (CBP 2012), unde au fost depuse peste o mie de aplicații.

Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală a dat curs unor inițiative de advocacy pe subiecte cum ar fi ablonul de subvenționare în agricultură sau taxele de export aplicate producătorilor agricoli.

Guvernul Republicii Moldova punctează 13 priorități promovate de ANB în planul său de acțiuni pentru perioada 2013-2014, ceea ce este o dovadă a unui succes considerabil a membrilor săi. Actorii implicați în acest proces sunt convinși că prin dialog civilizată, rațional și persistent, obiectivele scontate vor fi atinse.

Ne dorim să se creeze un dialog public privat eficient. Misiunea ANB este dezvoltarea sectorului privat în Moldova prin promovarea unui dialog public privat constructiv, permanent și eficient. Asociațiile și experții sunt deschiși să comunice cu autoritățile. Îmbunătățirea acestui mediu necesită finanțare adițională.

Tatiana Lariu in, Coordonator executiv al ANB

4.2.4. Educație, sănătate și tineret

Există multe organizații neguvernamentale din domeniul educație-training, sănătate sau tineret, dar activitățile acestor organizații, de multe ori, cu eforturi demne de respect, au înțeles mai degrabă prestarea unor servicii sau susținere directă a beneficiarilor și a grupurilor țintă. Nu a existat neapărat un dialog politic instituționalizat cu statul și foarte greu sunt promovate reformele la nivel de politici și strategii. Astfel, organizațiile din domeniul educației au organizat mai mult traininguri cu elevii și profesorii, decât au elaborat politici împreună cu Ministerul Educației. Cele din sănătate și domeniul social au susținut direct persoanele afectate și social-vulnerabile sau au organizat campanii naționale, cele din tineret au organizat mai curând conferințe și dezbateri cu tinerii din Republica Moldova și au reușit mai greu să traducă necesitățile beneficiarilor în politici naționale.

Evident, există și în aceste sectoare participare la nivel strategic și bune practici în colaborarea cu instituțiile statului, implicit ministerele de resort. Organizații ca PRO-DIDACTICA au reușit împreună cu Ministerul Educației să modernizeze Învățământul Preuniversitar și să elaboreze Curriculum național pentru liceu, iar Institutul de Formare a Capacităților Profesionale (IFCP) are promovate o serie de reforme în Învățământul Vocational și Tehnic, inclusiv la nivel metodologic. Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS) face advocacy pentru promovarea cadrului legal național la Convenția-cadru privind controlul tutunului (CCCT) și pentru crearea Consiliului Național de Coordonare pentru Controlul Tutunului. Organizațiile din domeniul tineretului au reușit, în schimb, crearea unor platforme și coaliții naționale prin care devin mai reprezentative în raport cu autoritățile publice centrale și promovează anumite legi și politici naționale.

De exemplu, Consiliul Național al Tineretului din Moldova și Coaliția pentru promovarea legii privind voluntariatul și activitățile de voluntariat au fost implicate în elaborarea proiectului legii privind voluntariatul.

4.2.5. Mass-media și transparență

Situația presei în Republica Moldova a evoluat, dar nu putem spune că presa este în totalitate liberă. OSC cum ar fi Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), Asociația Presei Independente (API), Asociația Presei Electronice din Moldova (APEL), Centrul Tânărului Jurnalist din Moldova (CTJM), Centrul de Investigatii Jurnalistice (CIJ), Comitetul pentru Libertatea Presei (CLP) au sprijinit tinerii jurnaliști, au promovat adoptarea Codului Audiovizualului și au monitorizat reformele inițiate la IPNA Compania „Teleradio-Moldova”. Câteva organizații au fost implicate în inițiativele de advocacy în cazul noii legi cu privire la televiziunea publică, noul cod al audiovizualului, legii cu privire la transparența executivă și decizională, etc.

4.3. Interacțiunea OSC cu sectorul privat, mass-media și partenerii externi de dezvoltare

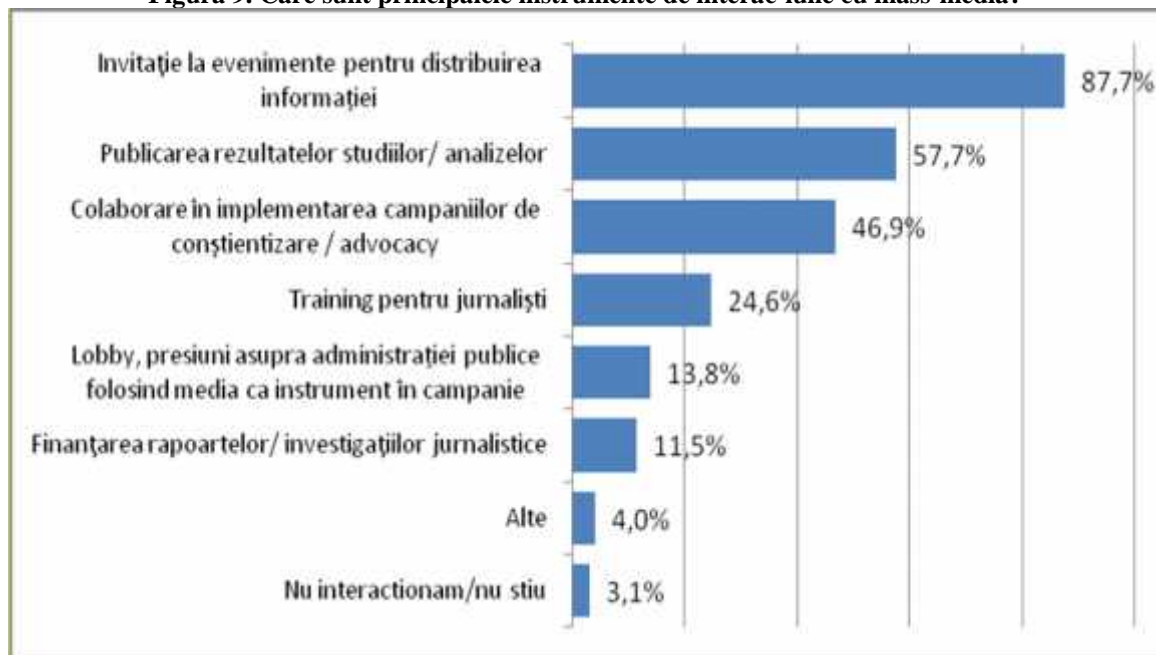
Dincolo de relația pe care au instituționalizat-o cu sectorul public, OSC au un dialog de durată cu ceilalți parteneri de dezvoltare a Republicii Moldova, implicit cu agenții economici, mass-media și partenerii externi. După cum s-a menționat în secțiunea precedentă, asociațiile de afaceri au activat oarecum separat de organizațiile neguvernamentale clasice și au dezvoltat propriile mecanisme, mai mult sau mai puțin formale, de interacțiune cu statul. Dar nu există deocamdat instituit o relație durabilă dintre OSC și agenții economici. Studiile anterioare denotă că există un grad redus de satisfacție a OSC față de relațiile dezvoltate cu sectorul privat³⁷.

Aproape jumătate dintre ONG-urile interviuate au declarat că sunt mulțumite sau chiar foarte mulțumite de relațiile cu agenții economici. De menționat că o parte considerabilă de 18,5% nu a vrut sau nu a putut să se exprime în acest context. În cazul Transnistriei, reprezentanții erau mai puțin mulțumiți, doar ¼ dintre respondenți au declarat că sunt mulțumiți de colaborarea cu agenții economici, iar 55% nu sunt mulțumiți sau chiar deloc mulțumiți în acest context. Persistă o convingere că este nevoie de mecanisme legislative pentru a stârni interesul oamenilor de afaceri în colaborare. Liderii ONG-urilor afirmă că oamenii de afaceri nu sunt motivați din punct de vedere legislativ să se implice în activități de binefacere. În opinia celor interviuați, legea privind sponsorizările este interpretativă și le poate crea probleme businessmenilor, din aceste motive, mai mulți oameni de afaceri preferă să facă aceste donații informal.

Sunt, înșis, voci care declară că reprezentanții societății civile le lipsește inițiativa, ambiția și abilitățile de comunicare cu oamenii de afaceri sau de implicare a acestora în diferite activități și proiecte desfășurate de ONG-uri. În opinia unor respondenți, aceste colaborări nu ar trebui să se axeze doar pe atragerea de fonduri, dar pe parteneriate reciproc avantajoase, schimb de servicii etc. La moment, colaborarea sectorului nonguvernamental cu agenții economici se bazează în mare parte pe relații interpersonale, pe sensibilizarea agenților economici privind anumite grupuri de beneficiari și promovarea agentului economic prin acțiunile de caritate vizibile sau proiecte de impact.

Colaborarea cu mass-media este activă, practic toți respondenții menționând că colaborează cu mass-media cel puțin într-o oarecare măsură. Cea mai populară modalitate de interacțiune cu mass-media a fost invitația la evenimente pentru distribuirea informației (87,7% răspunsuri), publicarea rezultatelor studiilor/ analizelor (57,7%) și colaborarea în implementarea campaniilor de conștientizare / advocacy (46,9%).

Figura 9. Care sunt principalele instrumente de interacțiune cu mass-media?

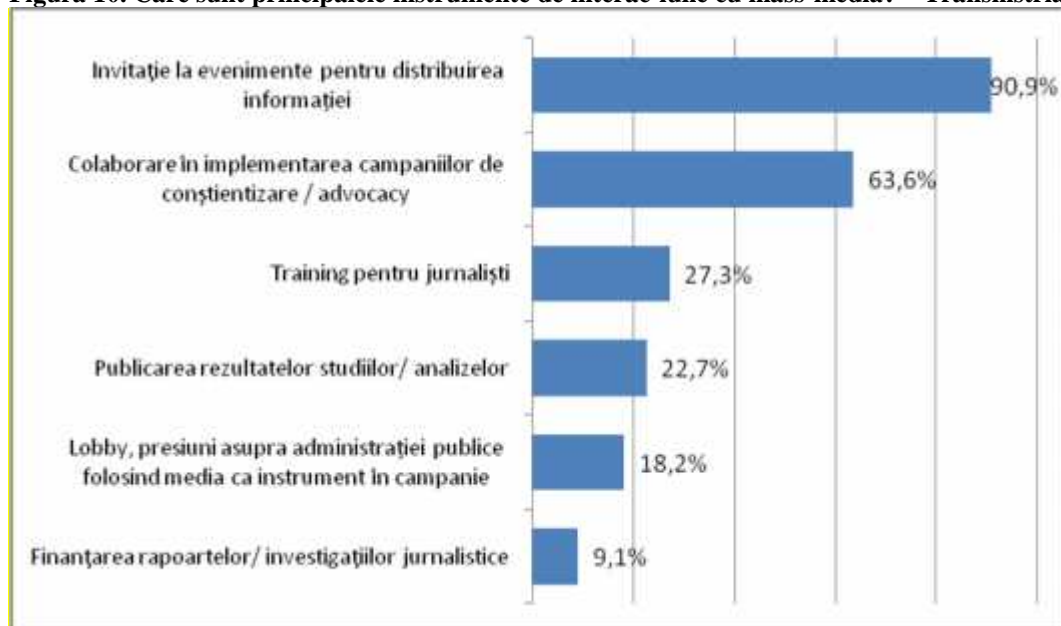

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

În cazul Transnistriei, pe primul loc în ceea ce privește modalitățile de interacțiune cu mass-media, se plasează, pentru care au optat invitația la evenimente pentru distribuirea informației 90% dintre respondenți. Opțiunea de colaborare în implementarea campaniilor de conștientizare/advocacy a fost utilizată de 63,6% respondenți. Cele mai puțin răspunsuri a acumulat finanțarea rapoartelor/investigațiilor jurnalistice (9,1%). Nimeni nu a declarat că nu interacționează cu mass-media.

³⁷ Iugui E. Organizațiile neguvernamentale din Moldova: evoluția, activitățile și perspectivele de dezvoltare. Chișinău: IDIS, 2013.

Figura 10. Care sunt principalele instrumente de interacțiune cu mass-media? – Transnistria

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Practic toți participanții la discuțiile de grup au colaborat cu mass-media și cu considerat-o drept unul din cele mai importante instrumente în diseminarea informației, transmiterea mesajelor grupurilor de beneficiari și informarea opiniei publice despre activitățile și proiectele realizate. Aproximativ 47% din ONG-uri afirmă că un instrument sigur, în colaborarea privind implementarea campaniilor de conștientizare /advocacy este mass-media. Cea mai facilă colaborare este atunci când au prevăzute resurse financiare pentru mass-media (articole, publicitate etc.). În acest caz dispăre practic orice barieră de colaborare, în afară de aceste stimulente, apar mai multe dificultăți de colaborare, fiind menționate:

- lipsa interesului față de activități cu caracter social, care nu reprezintă „informații ocante”;
- emergențele ale politicianului, refuzul de a publica în unele ziare articole care nu sunt favorabile anumitor partide;
- lipsa cunoștințelor în domeniul publicațiilor media. Sunt reprezentanții ai mass-media care sunt de acord să publice, dar cer materialul gata, înșurii liderii ai societății civile recunosc că nu au abilitățile necesare în domeniul pentru redactarea profesionistă a unui comunicat de presă.
- utilizarea posturilor TV, radio cu acoperire mai largă, specifice îndeosebi pentru cei din regiune. În opinia mai multor respondenți, posturile din capitală, care emit pe arii mai extinse, sunt mai receptive comparativ cu cele locale;
- valorificarea relațiilor personale;
- identificarea unor modalități gratuite de răspândire a informației: spre exemplu publicarea pe site-uri, care nu solicită achiziții, cel mai des menționat a fost – civic.md, dar și alte portaluri detiri; afișe; contactarea directă a mai multor lideri locali etc.

Societatea civilă conlucrează cu organismele internaționale prin întâlniri regulate la evenimente, participări la consultările organizate de autorități din străinătate, elaborare de recomandări, lucrări comune, aplicații comune pentru finanțare, proiecte comune etc. Circa 37% din respondenți au declarat patru și mai multe tipuri de activități de conlucrare și colaborare, în timp ce 14% dintre organizațiile incluse în cercetare au declarat că nu colaborează deloc sau nu știu despre activitățile respective.

Figura 11. Modalități de colaborare cu structurile internaționale

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Toate ONG-urile chestionate din Transnistria au declarat că colaborează în diverse moduri cu structurile internaționale. Participarea regulată la evenimente (86,4% răspunsuri) ocupă primul loc, urmat fiind de implementarea proiectelor comune și aplicarea comună pentru finanțare (câte 63,6%). Cele mai mici ponderi ale răspunsurilor le-au acumulat participarea la adunări/platforme comune și elaborarea recomandărilor și a lucrărilor comune (40,9% răspunsuri).

Figura 12. Modalități de colaborare cu structurile internaționale – Transnistria

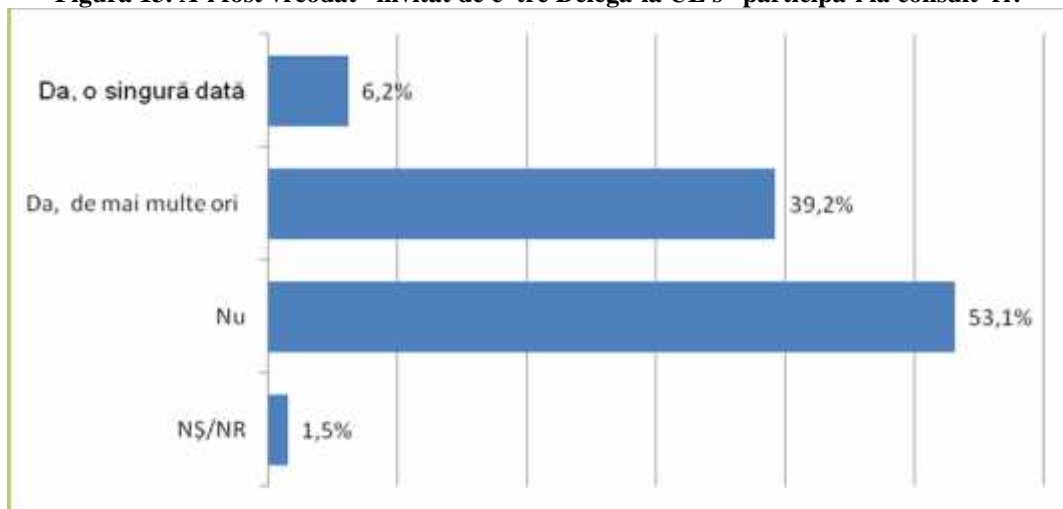

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Practice jumătate din persoanele chestionate au menționat întrunirile cu Delegațiile UE pentru consultări. Subiectele abordate la care s-au referit în mod preponderant au fost următoarele: relația dintre Republica Moldova și UE, Acordul de Asociere Moldova-UE, prioritățile de finanțare pentru Republica Moldova pentru 2014-2017; alte aspecte relevante pentru dialogul cu UE cum ar fi migrația, drepturile omului, justiția și corupția. Alte subiecte

men ionate au fost probleme ale mediului ambiant, dezvoltarea comunitar , Transnistria, transparen a bugetului public, politica fiscal , Parteneriatul Estic, dezvoltarea parteneriatului public-privat, etc.

Figura 13. A i fost vreodat invitat de c tre Delega ia UE s participa i la consult ri?

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

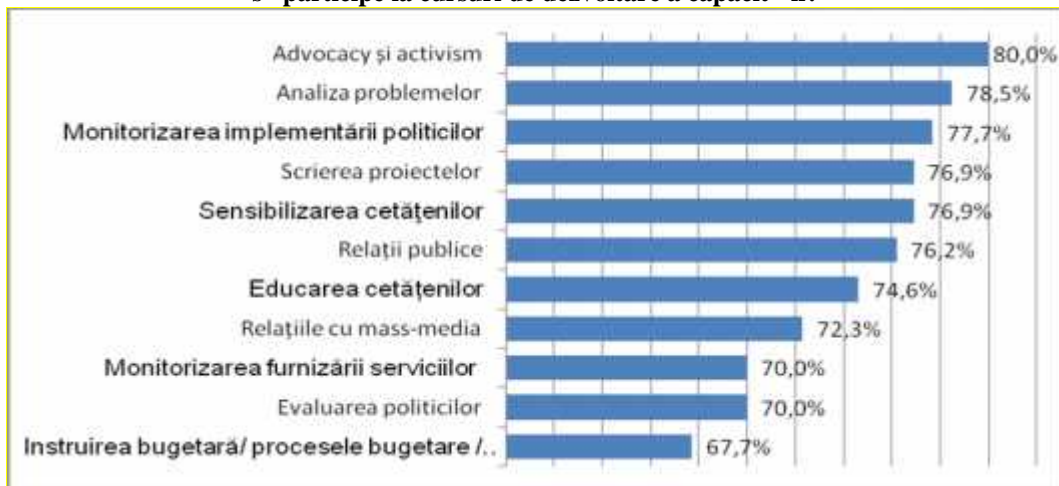
Jum tate dintre ONG-urile intervievate (11) din Transnistria au men ionat c au fost invitate de c tre Delega ia UE s participa i la consult ri. Majoritatea acestora (8) au considerat informa ia primit drept ,util ’ sau ,foarte util ’.

CAPITOLUL V. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR OSC – NECESITĂȚI DE INSTRUIRE

Instruirea reprezintă unul dintre aspectele centrale ale dezvoltării capacităților OSC din Republica Moldova, în timp ce cercetarea sociologică din cadrul studiului s-a orientat preponderent spre această dimensiune.

Respondenții au exprimat un mare interes în instruire, fiecare subiect al instruirii fiind solicitat de practic 70-80% din respondenți. Cele mai menționate subiecte sunt Advocacy și activism (80%), Analiza problemelor (78,5%), Monitorizarea implementării politicilor (77,7%). Chiar și cele mai puțin solicitate au fost destul de populare: Instruirea bugetară (67,7%), Evaluarea politicilor (70%) și Monitorizarea furnizării serviciilor (70%).

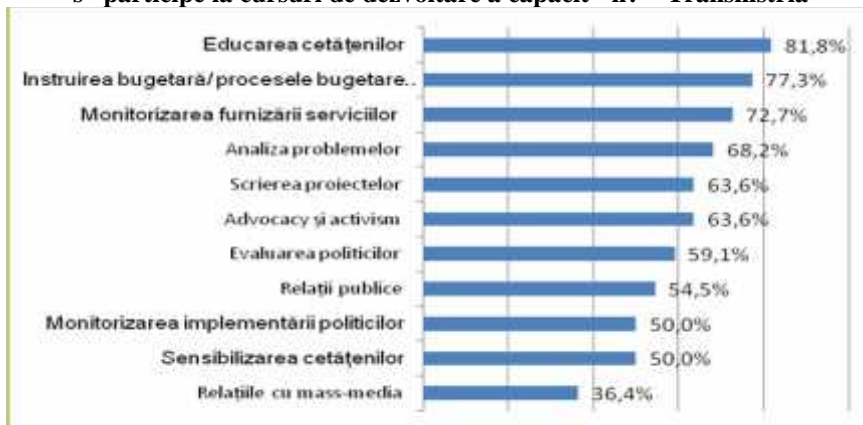
Figura 14. V **rog menționați, subiectele pentru care organizația dvs. manifestă interes și participe la cursuri de dezvoltare a capacității?**

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

În cazul Transnistriei, cele mai solicitate subiecte privind dezvoltarea capacităților au fost menționate Educarea cetățenilor (81,8%), Instruirea bugetară / procesele bugetare (77,3%), Monitorizarea furnizării serviciilor (72,7%). Cele mai puțin solicitate au parvenit pentru relațiile cu mass-media (36,4%).

Figura 15. V **rog menționați, subiectele pentru care organizația dvs. manifestă interes și participe la cursuri de dezvoltare a capacității? – Transnistria**

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Chiar dacă o pondere destul de considerabilă a respondenților (35%-48%) au declarat că nu contează forma de instruire, totuși training-urile clasice sunt mai preferate de către respondenți. Instruirile online au fost menționate doar de 12% din respondenți. În dependență de subiect, putem observa că cea mai evidentă solicitare se înregistrează pentru subiectele de Relațiile cu mass-media și cele mai puțin solicitate pentru Relații publice și Scrierea proiectelor.

Necesitățile noastre de instruire în managementul proiectelor, raportarea, planificarea strategică și atragerea investițiilor în comunități. Toate sunt de prioritate maximă pentru organizațiile noastre.

Zona de centru, F3, F6

Figura 16. Vrog, de asemenea, s specifica i ce form de instruire Dvs. prefera i pentru fiecare subiect selectat?

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor fa în fa cu liderii societ ii civile, realizat de c tre CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

O pondere considerabil de 88,5% dintre responden i au declarat c organiza ia (staff-ul, voluntarii, membrii) este interesat s participe la un curs de e-learning pe tema dezvolt rii organiza ionale, iar 89,2% s-au declarat interesa i de form ri în domeniul evalu rii/advocacy/monitoriz rii politicilor.

Organiza iile care nu au manifestat interes fa de aceste subiecte i-au motivat, în mare parte, op iunea prin faptul c au participat deja la asemenea instrui ri sau/ i organiza iile pe care le reprezint sunt deja bine dezvoltate, dispun de speciali ti în domeniul dezvolt rii organiza ionale i evaluarea/advocacy/monitorizarea politicilor, unii fiind chiar traineri în domeniu.

Fiind întreba i despre aspectele specifice ale dezvolt rii organiza ionale, responden ii au manifestat cel mai mare interes fa de „Planificarea strategic : De ce trebuie s planific m din timp?” (63,5% r spunsuri) i „Elaborarea i implementarea proiectelor i Responsabilitatea public a societ ii civile: cum s implic m grupurile int în procesul de luare a deciziilor în societate” (58,3%). Cea mai mic pondere a r spunsurilor a fost cumulat pentru „Cum s ini iezi activitatea unei organiza ii nonguvernamentale (nonprofit). Grupuri int , misiune, viziune” (28,7%), ceea ce ar putea fi un indicator c responden ii erau deja membri ai unor ONG-uri existente.

Noi avem deja experien de participare la diferite form ri în domeniul dezvolt rii capacit ii institu ionale i ne dorim s particip m în continuare la astfel de form ri. Ne intereseaz toate subiectele care ar consolida i eficiența OSC, în special capacitatea de a interac iona cu sectorul privat i agen ii economici.

Vitalie, G g uzia

Organiza iile din Transnistria au relatat un interes mai pronun at pentru „PR într-o organiza ie nonprofit, comunicarea de succes, utilizarea instrumentelor online i offline” i „Responsabilitatea public a societ ii civile: cum s implic m grupurile int în procesul de luare a deciziilor în societate”, ambele au acumulat câte 84,2% r spunsuri.

Tabelul 16. Temele care reprezint un interes specific pentru organiza ie privind dezvoltarea organiza ional

Tema	Moldova		Transnistria	
	Nr.	%	Nr.	%
Cum s ini iezi activitatea unei organiza ii nonguvernamentale (nonprofit). Grupuri int , misiune, viziune.	33	28,7%	5	26,3%
Standarde, politici, proceduri i instruc ii în activit ile organiza iilor nonprofit. Managementul calit ii, inclusiv instrumente de evaluare intern .	63	54,8%	12	63,2%
Planificare strategic . De ce trebuie s planific m din timp?	73	63,5%	14	73,7%
Abilit i de liderism. Managementul resurselor umane, planificarea, delegarea i performan a scopurilor.	57	49,6%	15	78,9%
Managementul voluntarilor, planificarea programelor de voluntariat.	48	41,7%	10	52,6%
Managementul finan elor, externalizarea serviciilor, colectarea de fonduri pentru societatea civil	65	56,5%	12	63,2%

Tema	Moldova		Transnistria	
	Nr.	%	Nr.	%
PR-ul într-o organizație nonprofit, comunicarea de succes, utilizarea instrumentelor online și offline.	54	47,0%	16	84,2%
Responsabilitatea publică a societății civile: cum să implicăm grupurile întinse în procesul de luare a deciziilor în societate.	67	58,3%	16	84,2%
Elaborarea și implementarea proiectelor.	67	58,3%	11	57,9%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Temele conexe „Dezvoltarea organizațională în domeniul politicilor de evaluare /advocacy /monitorizare” prezintă interes pentru organizațiile respondente, pentru care au optat peste 40% dintre respondenți. În cazul Transnistriei, cele mai mari ponderi au fost observate pentru „Negocieri – un dialog constructiv” (84,2%), urmat de „Lobby și protecție” (73,7%). 19 din 22 OSC interviuate și-au exprimat interesul să participe la un curs e-learning la subiectul dezvoltării organizaționale, precum și la o formare pentru formatori (ToT) despre „Rolul societății civile în luarea deciziilor”.

Tabelul 17. Temele care reprezintă un interes specific pentru organizație privind dezvoltarea organizațională în domeniul politicilor de evaluare /advocacy /monitorizare

Tema	Moldova		Transnistria	
	Nr.	%	Nr.	%
Informarea societății civile despre rolul lor în politicile pentru reforme;	58	50,0%	13	68,4%
Parteneriatul Estic și procesele reformei: scopuri, mecanisme și platforme, inițiative majore, rolul potențial al societății civile în societate în procesele reformei;	61	52,6%	9	47,4%
Analiza principalilor actori, structura puterii;	39	33,6%	6	31,6%
Negocieri – un dialog constructiv;	64	55,2%	16	84,2%
Monitorizarea publică și evaluarea mărurii cantitative și calitative a serviciilor publice și alte activități ale guvernului;	76	65,5%	10	52,6%
Bugetul de stat: de la analiză la impact;	57	49,1%	9	47,4%
Construirea de coaliții și networking;	48	41,4%	9	47,4%
Lobby și protecție;	52	44,8%	14	73,7%
Monitorizarea politicilor publice la toate nivelurile.	60	51,7%	7	36,8%

Sursa: Datele sondajului de opinie, interviurilor față în față cu liderii societății civile, realizat de către CBC AXA, în colaborare cu IDIS „Viitorul”, 2013.

Alte domenii de instruire considerate utile pentru participanții din focus grupuri au fost următoarele:

- Metode de sporire a implicării comunității și impulsivitatea voluntariatului;
- Sporirea capacității de atragere a fondurilor europene (modalități de depunere a cererilor, subiectele prioritare, mecanismele de evaluare a proiectelor etc.);
- Promovarea și dezvoltarea antreprenoriatului social;
- Instruire tehnică specifică conform domeniului de activitate a organizației (de exemplu: tehnologii în agricultură, asistență psihologică victimelor etc.)

CONCLUZII

Republica Moldova este parte a actelor internaționale și europene în materie de garantare și protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Constituția RM și o serie de legi și acte normative conexe, asigură și protejează libertatea întrunirilor, libertatea opiniei și a exprimării, dreptul la informație și libertatea asocierii.

Sustenabilitatea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova este în creștere stabilă, sectorul cunoscând o schimbare calitativă prin importante reforme legislative, consolidarea bazei tehnico-materiale și sporirea capacităților de advocacy. Dar ONG-urile moldovene se mai confruntă cu o serie de probleme care obstrucționează mult eficienta întregului sector asociativ, cele mai relevante fiind sustenabilitatea financiară și nivelul relativ scăzut de încredere socială și angajament civic al populației.

Statul nu are suficiente posibilități financiare pentru finanțarea OSC, în timp ce nu există un parteneriat complex între organizațiile neguvernamentale și comunitatea de afaceri. Statul acordă unele facilități fiscale pentru OSC, cum este scutirea de la impozitul pe venit pentru asociațiile obștești cu statut de utilitate publică, dar activitățile organizațiilor neguvernamentale sunt finanțate în proporție de 80-90% de către donatorii externi, preponderent Uniunea Europeană și statele membre: peste un sfert din organizațiile chestionate au beneficiat de suportul financiar al Uniunii Europene.

Dialogul politic (policy dialogue) devine instituționalizat în Republica Moldova pe măsura implementării reformelor conexe consolidării democratice și parcursului european al Republicii Moldova. ONG-urile din Republica Moldova s-au transformat în parteneri sociali importanți, dezvoltând diferite relații cu sectorul public și participând la ciclul de politici publice. ONG-urile chestionate au apreciat colaborarea cu administrația publică drept „destul de bună”, iar circa 70% dintre acestea au dat aprecieri „bune” sau „foarte bune” relațiilor cu APL de nivelul I și II.

OSC au instituit un dialog cu ceilalți parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova, implicit cu agenții economici, mass-media și partenerii externi. Aproape jumătate dintre ONG-urile interviuate au declarat că sunt „multumite” sau chiar „foarte multumite” de relațiile cu agenții economici. Societatea civilă conlucrează cu partenerii externi de dezvoltare prin întâlniri regulate la evenimente, participări în cadrul diferitor consultări și proiecte comune.

Dezvoltarea capacităților OSC este percepută ca un proces necesar în perspectiva creșterii sustenabilității sectorului asociativ, iar necesitatea instruirilor este conștientizată de către majoritatea respondenților ca definitorie pentru consolidare. Cele mai menționate subiecte pentru instruire sunt evidențiate advocacy și activism, analiza problemelor, monitorizarea implementării politicilor.

RECOMANDĂRI

Consolidarea OSC din Republica Moldova pentru participarea la un dialog complex pe politici sustenabile de dezvoltare a rii implică un angajament de durată și focalizat pe cinci mari activități:

- **Instituționalizarea OSC**

- Promovarea unui „nou contract social”, care să asigure coeziunea socială în Republica Moldova, să definească exact competențele sectoarelor public, privat și non-profit și să legitimeze organizațiile neguvernamentale în conștiința colectivă.
- Îmbunătățirea cadrului legal privind activitatea OSC, implicit simplificarea procedurii de înregistrare a organizațiilor și reducerea termenului de la 30 de zile la 15.
- Implementarea obiectivelor și activităților Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru anii 2012-2015, conform Planului de Acțiuni conexe adoptat de către Guvernul RM.

- **Consolidarea sustenabilității financiare a OSC**

- Revenirea la „Legea 2%”, prin renegocierea de către OSC, Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova a unui proiect de lege constituțional și sustenabil.
- Accesul OSC la programele guvernamentale privind știința și inovarea.
- Negocierea și instituirea unor parteneriate de durată între OSC și sectorul privat, implicit în vederea realizării responsabilității sociale corporative.
- Instituirea de parteneriate între OSC, universități și instituții de cercetare autohtone și europene, pentru aplicarea la programul Uniunii Europene de cercetare și inovație „Orizont 2020”.

- **Consolidarea capacităților de participare a OSC la dialogul politic (policy dialogue)**

- Îmbunătățirea cadrului legal relevant pentru participarea OSC la dialogul politic, implicit:
 - Legea 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare;
 - Legea 239/2008 privind transparența în procesul decizional și a regulamentului de implementare a acesteia;
 - Legea 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate;
 - Legea 436/2006 privind administrația publică locală;
 - Etc.
- Dezvoltarea mecanismelor instituționale de colaborare între autoritățile publice și OSC.
- Dezvoltarea mecanismelor instituționale de colaborare între OSC și mediul de afaceri.
- Eficientizarea platformelor naționale și sectoriale pentru consolidarea OSC și sporirea colaborării intra-sectoriale.
- Implementarea unui program de instruire a OSC pe subiecte ca advocacy și activism, analiza problemelor, monitorizarea implementării politicilor.

- **Eficientizarea dialogului OSC cu partenerii externi de dezvoltare**

- Dezvoltarea mecanismelor instituționale de colaborare între partenerii externi de dezvoltare și OSC.
- Instituirea unor platforme de dialog care să reunească partenerii externi de dezvoltare, autoritățile publice, mediul de afaceri și OSC.
- Stabilirea unei categorii de cheltuieli separate în cadrul Cancelariei de Stat, care să asigure exact asistența externă destinată societății civile.

- **Promovarea imaginii publice a OSC și intensificarea comunicării cu cetățenii**

- Desfășurarea unei campanii naționale de promovare a OSC, de diseminare a activităților acestora.
- Elaborarea unor strategii naționale și regionale privind îmbunătățirea comunicării OSC cu cetățenii Republicii Moldova.
- Antrenarea cetățenilor în activitățile OSC și implicarea lor în procesul decizional la nivel local și central.

BIBLIOGRAFIE

ACTE NORMATIVE / LEGIV / DOCUMENTE OFICIALE

- Programul de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 „Modernizarea rii –bun starea poporului”.
<http://www.gov.md/doc.php?l=ro&idc=445&id=2688>
- Hot rrea Cur ii Constitu ionale nr. 19 din 16.06.1998 (MO nr. 174-176/1331 din 20.12.2002)
- Hot rrea Cur ii Constitu ionale nr.28 din 21.02.1996 (MO nr. 16/182 din 14.03.1996)
- Codul Civil al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 107/2002
- Strategia de dezvoltare a societ ii civile pentru perioada 2012-2015.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346217>.
- Strategia de comunicare cu privire la integrarea european a Republicii Moldova. 2007.
<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326654&l>.
- CONCEPTIE privind cooperarea dintre Parlament i societatea civil .
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=314906>
- Constitu ia Republicii Moldova
- DECLARA IA Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integr rii europene. <http://old.parlament.md/news/25.03.2005/>
- Guvernul Republicii Moldova. Hot rrea Nr. 11 din 19.01.2010, cu privire la crearea Consiliului Na ional pentru Participare. 2010.
<http://www.cnp.md/images/stories/doc/hotarare%20de%20guvern%20privind%20crearea%20cnp.pdf>
- Legea 178/2007 din 20 iulie 2007 pentru modificarea i completarea Legii 837/1996
- LEGE Nr. 837/17.05.1996 cu privire la asocia iile ob te ti, Art. 31. 1 (a). 2013.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325424>.
- Legea nr. 1420/2002 din 31.10.2002 cu privire la filantropie i sponsorizare
- Legea nr. 581/1999 din 30.07.1999 cu privire la funda ii
- Legea nr. 837/1996 din 17.05.1996 cu privire la asocia iile ob te ti;
- Legea nr.837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asocia iile ob te ti, a fost publicat cu renumerotarea articolelor.
- Legea nr.205, pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a societ ii civile pentru perioada 2012–2015 i a Planului de ac iuni pentru implementarea Strategiei. // Monitorul Oficial Nr. 1-5, 04.01.2013
- Ministerul de Finan e a Republicii Moldova. CBTM 2013-2015
- Cancelaria de Stat a Republicii Moldova. Proiecte lansate pe instrumente de finan are extern (situa ia la data de 01 octombrie 2013). http://www.ncu.moldova.md/public/files/oct_2013/2009-2013_Instrumente_de_finanare_Ro.pdf
- Codul Fiscal al Republicii Moldova. Republicat Monitorul Oficial al Republicii Moldova Edi ie Special , 08 februarie 2007
- The EU Framework Programme for Research and Innovation.
http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020

STUDII / ANALIZE

- Accra Agenda for Action (AAA, 2008).
- Asocia ia Promo-Lex. Analiza general a situa iei sectorului asociativ din regiunea transnistrean .// Raport Analiza situa iei ONG din regiunea transnistrean . Chi in u, 2009
- Brighidin A., Didenco V. Catalogul organizatiilor neguvernamentale active in domeniul drepturilor omului din Republica Moldova Chisinau: PNUD Moldova, 2005.
- Brighidin A., .a. Studiu privind dezvoltarea organiza iilor neguvernamentale din Republica Moldova. Chi in u: PNUD Moldova, 2007
- Caraseni Gh. Transparen a i durabilitatea financiar a organiza iilor neguvernamentale din Moldova. Chi in u: CONTACT, 2011
http://www.contact.md/transparency/index.php?option=com_content&view=article&id=45&Itemid=27.
- Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului. Consolidarea financiara a societatii civile prin introducerea mecanismului de directionare a unei parti din impozit catre organizatiile necomerciale de utilitate publica. Chisinau, 2011.
- Cenu a D. Consolidarea societ ii civile din Republica Moldova. Chi in u: Bons Offices, 2007
- Chantal Milton-Desol. Statul subsidiar. Ingerinta si neingerinta statului: principiul subsidiaritatii in fundamentele istoriei europene. Cluj-Napoca: EFES, 1997.
- Gabriel Almond, Sidney Verba. Cultura.Civica. Atitudini politice si democratie in cinci natiuni. Bucuresti: Editura DU Style, 1996.
- Hegel G.W.F. Philosophy of Right. Kitchener: Batoche Books, 2001.

- Henry F. Carey (Editors). *Subcontracting Peace – The Challenges of NGO.Peacebuilding*. Ashgate Publishing, Ltd., 2005.
- Huntington S. *The Third Wave: Democratization in the Late 20th. Century*. Norman and London: University of Oklahoma Press, 1991.
- Jennifer M. Brinkerhoff, Stephen C. Smith, and Hildy Teegen. *NGOs and the Millennium Development Goals. Citizen Action to Reduce Poverty*. Palgrave Macmillan, 2007.
- Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, 1999.
- Juan J. Linz, Alfred Stepan. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1996.
- Juc V. *Viata politic in Republica Moldova. // Destin Romanesc. Revista de istorie si cultura*. Chisinau, 2001.
- Kerstin Martens. *NGOs and the United Nations. Institutionalization, Professionalization and Adaptation*. Palgrave Macmillan, 2005.
- Lester M. Salamon. *The state of Global Civil Society and Volunteering. // Comparative nonprofit sector working paper, Johns Hopkins University: CCSS, march 2013, p. 10.*
- Lester M. Salamon. *The Third Sector and Volunteering in Global Perspective. // Presentation at the 17th Annual International Association of Volunteer Effort Conference. Amsterdam, January 15, 2001.*
- Moldova r spunde nesigur la recomand rile RUP. 2013. http://www.cido.org.md/index.php?option=com_content&view=article&id=76%3Amoldova-rspunde-nesigur-la-recomandriile-rup&catid=10%3Acido-general&Itemid=5&lang=ro
- Nicolae Ra , Advocacy i influen area politicilor publice, FPD
- Rapoartele periodice privind drepturile omului în regiunea transnistrean a Republicii Moldova, elaborate de c tre Promo-Lex i CREDO, <http://www.promolex.md/index.php?module=publications>
- Raport de Evaluare a implement rii Agendei Na ionale de Business, 2012-2013, publica ie IDIS „Viitorul”, 2013
- Sorin Cace. *Organizatiile neguvernamentale si economia sociala*. Bucuresti: Expert, 2011.
- United Nations. *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National. Accounts*, New York 2003.
- USAID. *Indexul Sustenabilit ii organiza iilor societ ii civile 2012 – Republica Moldova, Iunie 2013*
- USAID. *Indexul Sustenabilit ii organiza iilor societ ii civile 2011 – Republica Moldova, Iunie 2012.*

ANEXE**Anexa 1. Stratificarea e antionului**

E antion	Num r responden i
Municipiul Chi in u	61
Regiunea Nord	20
Regiunea Centru	20
Regiunea Sud	20
Transnistria	22
UTAG	9
	152

Anexa 2. Focus grupuri i interviuri aprofundate

Focus grup	Num r participan i	Data realiz rii
Lideri ONG Centru	8	4.12.2013
Lideri ONG Sud	7	5.12.2013
Lideri ONG Nord	7	12.12.2013
Lideri ONG UTAG	7	17.12.2013
Lideri ONG Transnistria	11	18.12.2013
Interviuri	5	14-20 decembrie
Total participan i	45	

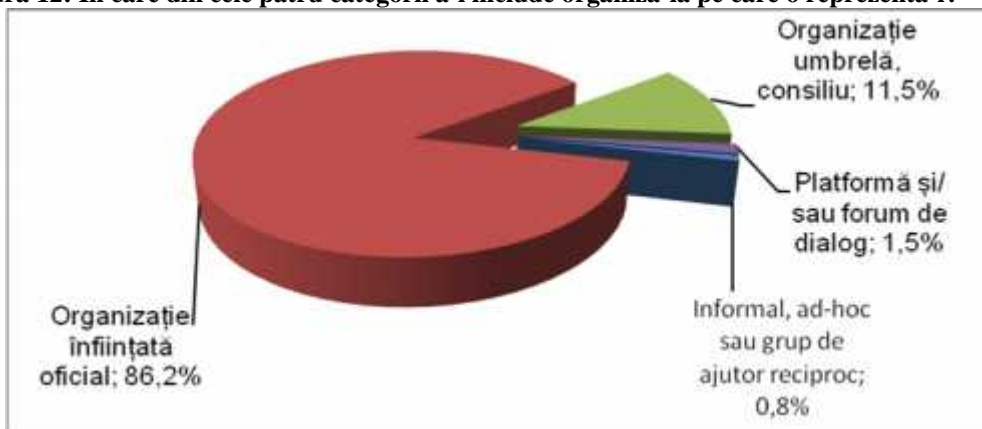
Anexa 3. Persoane intervievate în cadrul cercet rii analitice

Persoane intervievate	Func ia
Grinic Tatiana	auditor, membru ANB
Creang Ion	eful Direc iei Juridice a Secretariatului Parlamentului RM
Prohni chii Valeriu	Consilier pe probleme economice al Prim-Ministrului Republicii Moldova
Cara ciuc Lilia	Director Transparency International-Moldova
Gon a Aneta	Expert APEL
Lariu in Tatiana	Senior economist expert IDIS „Viitorul”, coordonator executiv ANB
Popa Victor	Pre edinte Comisia Juridic Numiri i Imunit i, Parlamentul RM
Tornea Ion	Expert economist IDIS „Viitorul”,
Manole Ion	Director Promo-Lex
Ioni a Veaceslav	Pre edinte Comisia Economie, Buget, Finan e, Parlamentul RM

Anexa 4: Informații empirice adiționale

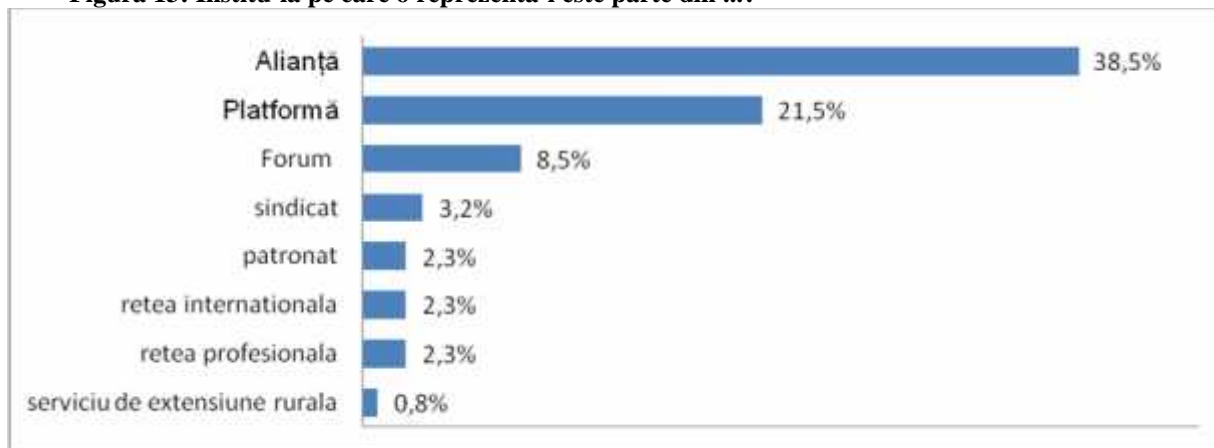
La studiu au participat 152 de organizații din Moldova³⁸, inclusiv: 130 de organizații de pe malul drept (85% urbane, 15% rurale) și 22 de pe malul stâng (Transnistria). Multe dintre acestea, practic 86,2%, sunt înregistrate oficial, în timp ce 11,5 % sunt organizații umbrelă sau consilii. Alte două categorii existente au fost mai puțin reprezentate în cercetare.

Figura 12: În care din cele patru categorii ați include organizația pe care o reprezentați?

Peste o treime din instituțiile cercetate fac parte dintr-o alianță, a cincea parte dintr-o platformă, iar 8,5% dintr-un forum.

Figura 13: Instituția pe care o reprezentați este parte din ...?

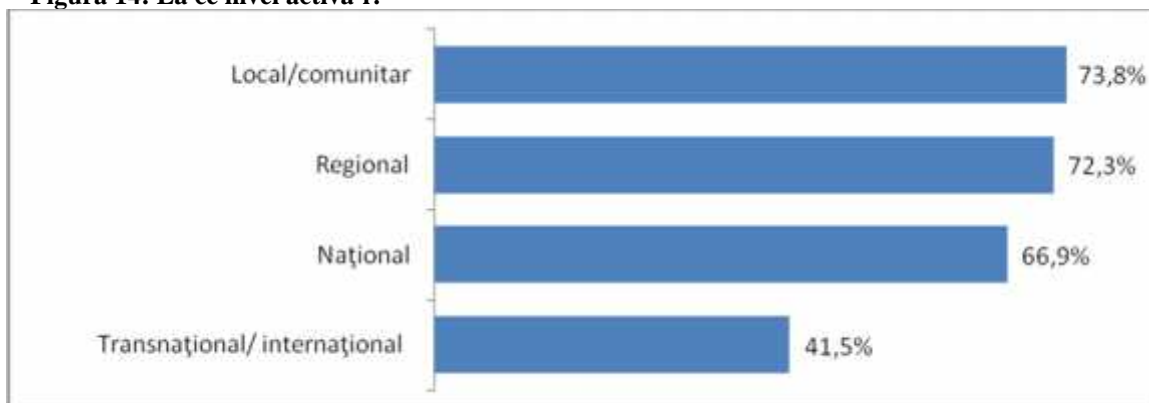

Toate cele 22 ONG-uri din Transnistria incluse în studiu sunt organizații înregistrate oficial, 4 dintre acestea fiind parte dintr-o platformă, iar șase sunt în careva alianță.

Practic 3/4 din organizațiile participante la cercetare au menționat că activează la nivel local/comunitar și regional, circa 2/3 la nivel național și circa 40% își desfășoară activitatea și la nivel transnațional/internațional.

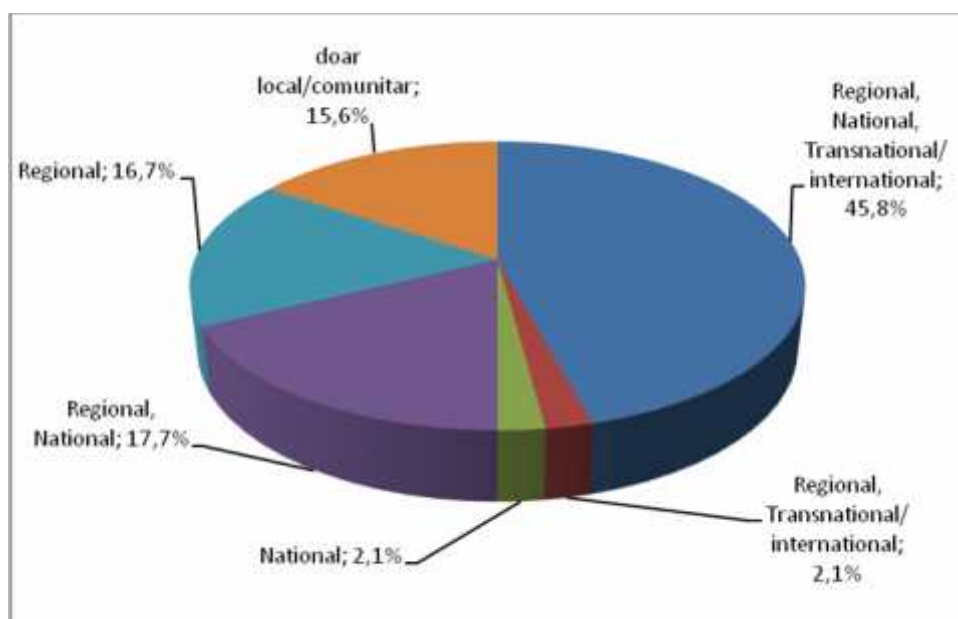
³⁸ Vezi punctul II din metodologie

Figura 14: La ce nivel activați?

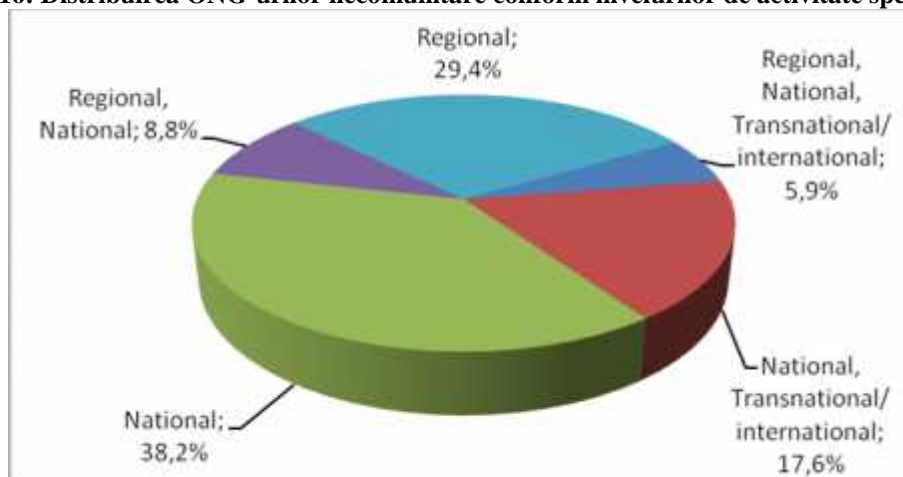
Peste 1/3 din instituțiile interviuate au declarat că desfășoară activități doar la nivel local/comunitar sau regional.

Figura 15: Distribuția ONG-urilor comunitare conform nivelurilor adiționale la care-și desfășoară activitatea

Circa ¼ din organizațiile interviuate activează la alte niveluri decât cel local/comunitar. Majoritatea activează la nivel regional sau național, în timp ce 23,5% au menționat că au desfășurat activități la nivel transnațional/internațional.

Figura 16: Distribuția ONG-urilor necomunitare conform nivelurilor de activitate specificate

8 dintre ONG-urile din Transnistria activează la nivel local/comunitar și 8 la nivel regional, 13 – la nivel național, 3 – transnațional/internațional.

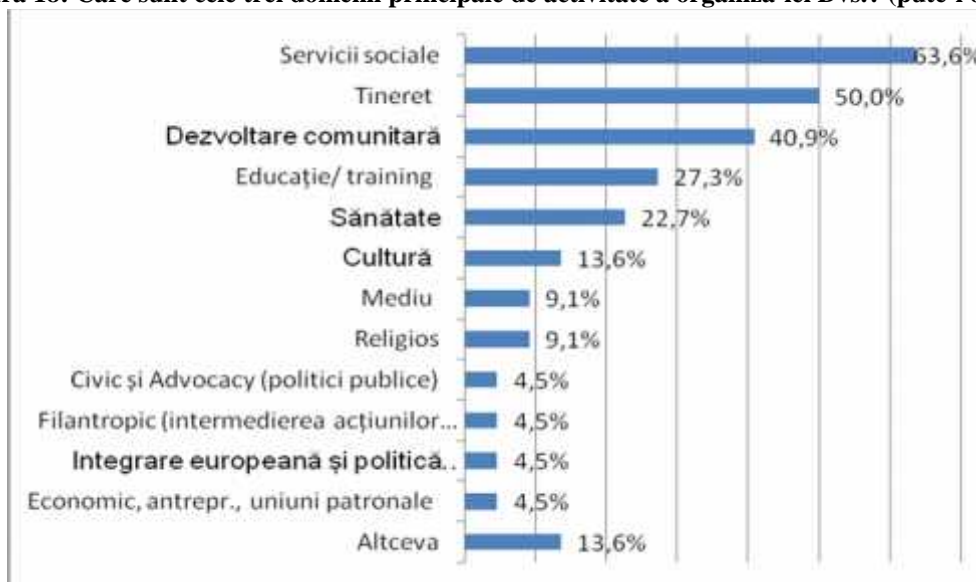
Principalele domenii de activitate menționate au fost educație/ training³⁹ (50%), servicii sociale (40,8%), dezvoltarea comunității (36,9%), urmate de activism civic și advocacy (26,2%), sănătate și tineret (câte 19,2%), cultură (16,9%). Peste 10% din instituțiile interviuate au menționat că domeniile lor de activitate sunt bună guvernare, mediul, economia, antreprenoriatul, uniunile patronale, peste 60% au menționat integrarea europeană și politica externă, agricultura, drepturile omului.

Figura 17: Care sunt cele trei domenii principale de activitate a organizației Dvs.? (puteți oferi 3 opțiuni)

Pentru Transnistria, răspunsurile oferite de cele 22 de ONG-uri au fost următoarele: cea mai mare parte sunt serviciile sociale (63,6%), apoi activități pentru tineri (50%) și dezvoltarea comunitară (40%).

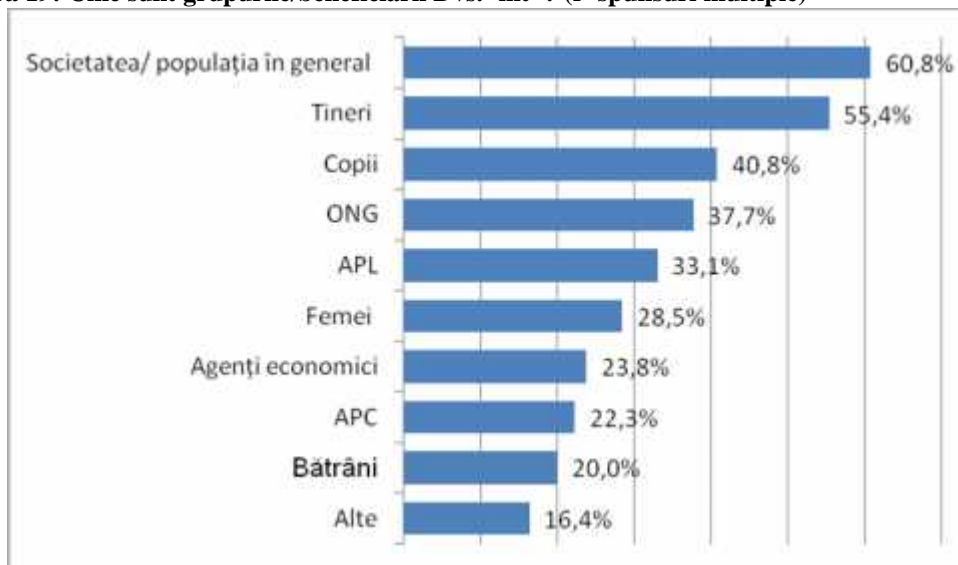
Figura 18: Care sunt cele trei domenii principale de activitate a organizației Dvs.? (puteți oferi 3 opțiuni)

³⁹ Au fost incluse și ONG-urile care desfășoară activități de training în diferite domenii

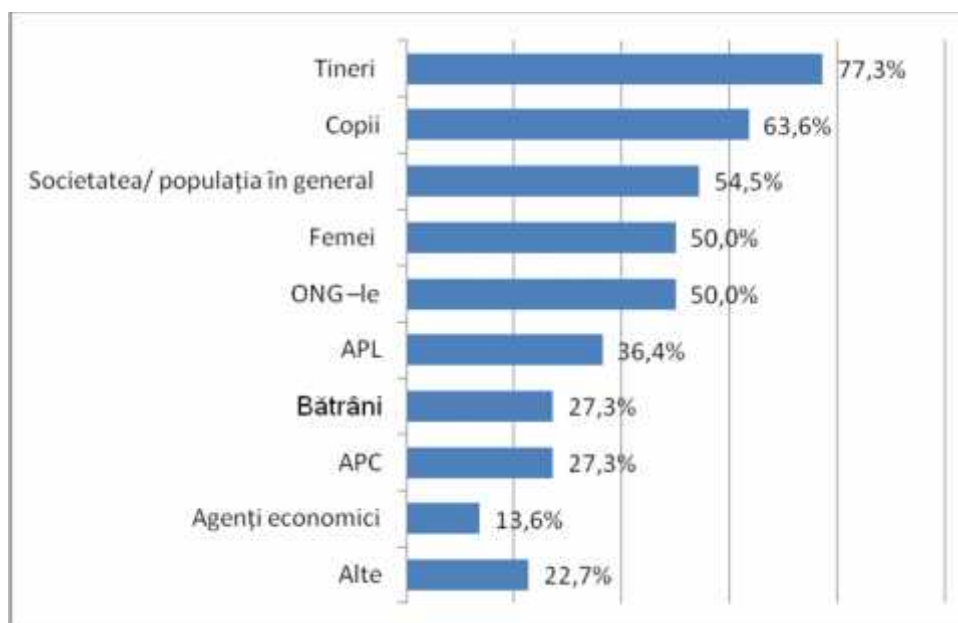
Beneficiarii organizațiilor sunt diferiți și fac parte din cele mai vulnerabile grupuri ale populației (tineri – 55,4%, copii – 40,8%, femei – 28,5%, bătrâni – 20%), dar și alte categorii sociale cum ar fi ONG-uri (37,7%), APL (33,1%), APC (22,3%), agenți economici (23,8%). Printre alte grupuri/beneficiari întinți au fost menționate diferite grupuri în situație de risc: persoane cu dizabilități, persoane HIV pozitive, dezinuți (numărul cazurilor raportate variind între 1-4).

Figura 19: Cine sunt grupurile/beneficiarii Dvs. întinți ? (răspunsuri multiple)

Grupurile de beneficiari ai ONG-urilor din Transnistria au fost preponderent tinerii (77,3% din răspunsuri), copiii (63,6%), urmate de societate/populație în general (54,5%), femeile și ONG-uri (câte 50%). La fel ca și în cazul ONG-urilor de pe malul drept, printre grupurile de beneficiari au fost menționate persoanele cu dizabilități, persoanele HIV pozitive, dezinuți (1 – 2 răspunsuri).

Figura 20: Cine sunt grupurile/beneficiarii Dvs. întinți ? (răspunsuri multiple)- Transnistria

Chestionar componenta cantitativ

Cod intervievator: |_|_|_|_|_|
Data: |_|_| Luna: |_|_| 2013

Nr. chest. |_|_|_|_|_|
Ora începerii interviului: |_|_|:|_|_|

Ora încheierii interviului: |_|_|:|_|_|

Chestionar

Centrul de Investigații Sociologice și Marketing CBS-AXA în parteneriat cu Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativa Sociale (IDIS) „Viitorul” cu susținerea financiară a UE, în cadrul proiectului: *"Strengthening non-State actors' Capacities to Promote Reform and increase Public Accountability"*, realizează studiul *„Angajamentul societății civile în formularea și monitorizarea implementării politicilor în Republica Moldova”*. În scopul realizării acestui studiu realizăm un sondaj de opinie în rândul membrilor societății civile din Republica Moldova. Vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări privind activitatea instituției pe care o reprezentați. Menționăm că ați fost ales în urma unui proces complex de selectare, iar eșantionul nostru este unul pe cote și cuprinde cu precizie cele mai active ONG-uri din Republica Moldova. Vă garantăm că răspunsurile Dvs. nu vor fi transmise altor persoane, ci vor fi prelucrate statistic.

I. INFORMAȚII GENERALE

- A1. Numele organizației:** _____
A2. Website: _____
A3. Persoană de contact: _____
A4. Număr de telefon: _____
A5. Adresă: _____
A6. Statutul juridic: _____

A7. În care din cele 4 categorii ați include organizația pe care o reprezentați?

1. Informal, ad-hoc sau grup de ajutor reciproc
2. Organizație înființată oficial
3. Organizație umbrelă, consiliu
4. Platformă și/sau forum de dialog

A8. Instituția pe care o reprezentați face parte din ...?

	Da	Nu	Specificați, care anume
Alianță	1	2	
Forum	1	2	
Platformă	1	2	
Altceva _____	1	2	

A9. Activități la nivel ...?

	Da	Nu
Local/comunitar	1	2
Regional	1	2
Național	1	2
Transnațional/internațional	1	2

A10. Care sunt principalele trei domenii de activitate ale organizației Dvs.? (sunt posibile 3 opțiuni)

Domenii de activitate	Opțiuni (maxim 3 alegeri)
Cultură	1
Educație	2
Sănătate	3
Servicii sociale	4
Mediu	5
Dezvoltare comunitară	6
Civice și Advocacy (politici publice)	7

Domenii de activitate	Opțiuni (maxim 3 alegeri)
Buna guvernare	8
Filantropic (intermedierea acțiunilor caritabile)	9
Integrare europeană și politic extern	10
Religios	11
Economic, antreprenoriat, uniuni patronale	12
Agricultur	13
Tineret	14
Alt domeniu, numiți _____	15

A11. Care este numărul persoanelor angajate la moment în organizația dvs.?	---
A12. Dar numărul voluntarilor?	---
A13. Câți formatori are instituția pe care o reprezentați?	---

A14. Care au fost principalele 3 surse de finanțare ale organizației dumneavoastră în ultimii trei ani? (menționați, vă rog în ordinea cuantumului de finanțare)

	I rând	II rând	III rând
Organizații internaționale, donatori străini	1	1	1
Cotizațiile membrilor	2	2	2
Din fondurile administrației publice	3	3	3
Agenți economici	4	4	4
Donații	5	5	5
Prestări de servicii	6	6	6
Altele, menționați _____	7	7	7

A15. Care este misiunea / sunt principalele scopuri ale organizației dumneavoastră ?

A16. Dar care sunt grupurile țintă / beneficiarii Dvs.? (răspuns multiplu)

1. Copii
2. Tineri
3. Bărbați
4. Femei
5. Societatea/ populația în general
6. ONG-urile
7. APL
8. APC
9. Agenți economici
10. Altcineva _____

A17. În ce măsură activitățile/proiectele organizației Dvs. sunt determinate de...? (un singur răspuns pe coloană)

A18. Din strategiile menționate mai jos, care este cel mai important factor care vă determină activitățile Dvs.? (un singur răspuns pe coloană)

	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	Deloc	A18. Cel mai important
Cerințele/necesitățile beneficiarilor organizației	1	2	3	4	1
Strategiile de dezvoltare ale Republicii Moldova	1	2	3	4	2
Prioritățile Donatorilor/Finanțatorilor	1	2	3	4	3
Strategia de dezvoltare a organizației	1	2	3	4	4
Alteceva _____	1	2	3	4	5

A19. În ce m sur utiliza i urm toarele instrumente pentru a v atinge scopurile?

	Permanent	Des	Rar	Deloc	N /NR
1. Analiza problemelor i elaborarea analizelor, studiilor, rapoartelor	1	2	3	4	99
2. Difuzarea informa iei	1	2	3	4	99
3. Educarea cet enilor (prin treninguri, campanii publice etc.)	1	2	3	4	99
4. Campanii publice i evenimente/ac iuni	1	2	3	4	99
5. Dialogul politic	1	2	3	4	99
a) La etapa de ini iere a politicilor	1	2	3	4	99
b) La etapa de elaborare a politicilor	1	2	3	4	99
c) La etapa de implementare	1	2	3	4	99
d) La etapa de monitorizare i evaluare a politicilor	1	2	3	4	99
e) Crearea parteneriatelor	1	2	3	4	99
f) Organizarea meselor rotunde	1	2	3	4	99
g) Constituirea grupurilor de lucru	1	2	3	4	99
h) Întâlniri ad hoc	1	2	3	4	99
6. Prestarea serviciilor	1	2	3	4	99
7. Altceva _____	1	2	3	4	99

A20. Care sunt mecanismele de influen are a politicilor i programelor guvernamentale de c tre organiza ia Dvs.? (men iona i 5 în ordinea priorit ilor)

Participarea la întâlniri na ionale, conferin e, dezbateri	
Elaborarea de studii, strategii, proiecte de lege	
Mediatizarea informa iei despre problemele-cheie în domeniu	
Desf urarea campaniilor na ionale, împreun cu alte ONG	
Desf urarea campaniilor locale/regionale, împreun cu alte ONG	
Participarea la lucr rile Comisiilor parlamentare	
Prin Consiliul Na ional pentru Participare	
Participarea la lucr rile consiliilor locale	
Participarea la lucr rile consiliilor raionale	
Altfel (indica i) _____	

A21. În ce m sur organiza ia Dvs. colaboreaz cu urm toarele institu ii? Evalua i gradul de colaborare pe o scal de la 1 la 10, unde 1 înseamn – nu am colaborat deloc, iar 10 – am colaborat foarte mult.

	deloc										foarte mult
Administra ia Public Central	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Administra ia Public Local , nivel I	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Administra ia Public Local , nivel II	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Organiza ii interna ionale	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Alte ONG din Republica Moldova	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Alte ONG din exteriorul rii	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ONG din stânga Nistrului (Transnistria)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ONG din UTAG (G g uzia)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Mass-media	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Agen i economici	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

A22. Care sunt principalele 3 dificult i cu care se confrunt organiza ia Dvs.?

1. _____
2. _____
3. _____

A23. Care sunt principalele 3 realiz ri ale organiza iei Dvs.?

1. _____
2. _____
3. _____

A24. Care sunt principalele 3 rezultate calitative (proiecte de legi, strategii, politici) a societății civile, în domeniul /le în care activați?

1. _____
2. _____
3. _____

II. RELAȚIILE CU ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

A25. Cum ați aprecia relațiile organizației pe care o reprezentați cu APL/APC?

	APL, nivel I	APL, nivel II	APC (ministere, agenții naționale)
Foarte bune	1	1	1
Bune	2	2	2
Așa	3	3	3
Rele	4	4	4
Foarte rele, tensionate	5	5	5
Nu este cazul/Nu colaborăm	99	99	99

A26. Tipurile de relații pe care organizația Dvs. le are cu APL/APC?

	APL, nivel I		APL, nivel II		APC	
	da	nu	da	nu	da	nu
Inițierea unor proiecte comune	1	2	1	2	1	2
Sunteți consultați în anumite probleme	1	2	1	2	1	2
Participați la luarea deciziilor	1	2	1	2	1	2
Sunteți consultați în elaborarea strategiilor și politicilor	1	2	1	2	1	2
Participați la discuțiile pe marginea bugetelor publice	1	2	1	2	1	2
Sunteți contractat pentru anumite servicii, activități	1	2	1	2	1	2
Aveți sprijin financiar pentru implementarea unor programe	1	2	1	2	1	2
Alte relații	1	2	1	2	1	2

A27. În ce măsură organizația Dvs. poate influența hotărârile care se iau ...?

	la nivelul APL I	la nivelul APL II	APC (ministere, agenții)
În foarte mare măsură (întotdeauna)	1	1	1
În mare măsură	2	2	2
În oarecare măsură	3	3	3
Deloc	4	4	4
N / NR	99	99	99

A28. Care sunt principalele obstacole pe care le întâmpinați atunci când interacționați cu administrația publică?

1. Nu știu cum să ne adresăm autorităților și să ne implicăm în elaborarea politicilor
2. Autoritățile de stat nu au încredere în organizația noastră
3. Autoritățile locale nu au suficiente resurse / potențial de a comunica cu societatea civilă
4. Organizația noastră nu are încredere în autorități
5. Autoritățile nu doresc să colaboreze cu noi
6. Corupția este un obstacol pentru interacțiunea cu autoritățile

7. Nu avem suficiente informații
8. Nu avem suficient personal
9. Personalul nostru nu are experiența necesară și competențele relevante în domeniu
10. Altele (indicați) _____

A29. Ce factori credeți că explică succesul dumneavoastră în dialogul politic?

	APL I	APL II	APC
Avem relații bune cu autoritățile	1	1	1
Avem experiență tehnică bună la...	2	2	2
Au existat presiuni politice exercitate prin campanii	3	3	3
Ideea noastră în conformitate cu legislația	4	4	4
Am avut sprijin intern pentru ideea noastră	5	5	5
Membrii / foștii membri ai organizației noastre fac parte din administrație	6	6	6
Altele (indicați) _____	7	7	7

III. COOPERAREA CU ORGANISMELE INTERNAȚIONALE

A30. Care sunt interacțiunile dumneavoastră cu actorii externi/ organizațiile ale societății civile din afara țării?

1. Ne întâlnim regulat la evenimente
2. Participăm în consultările organizate de autorități din străinătate
3. Elaborăm recomandări, lucrări comune etc.
4. Aplicăm împreună pentru finanțare
5. Implementăm proiecte comune sau/ și livrăm servicii împreună
6. Noi facem parte din aceleași adunări/platforme naționale/internationale
7. Altceva (indicați) _____

A31. Organizația pe care o reprezentați a aplicat pentru un grant/finanțare din partea Uniunii Europene?

1. Da, ca solicitant principal
2. Da, ca partener
3. Nu
4. N /NR

A32. Dacă da, vă rog să specificați în cadrul căruia program?

Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului (EIDHR)	1
Instrument pentru Stabilitate	2
Apel pentru propuneri sub patronajul programelor tematice UE:	
Actorii non-stat și autoritățile locale	3
Investind în oameni	4
Migrație și Azil	5
Facilitate pentru societatea civilă în cadrul politicii de vecinătate	6
Programului tematic pentru mediu și gestionarea durabilă a resurselor naturale, inclusiv a energiei (ENRTP)	7
Altele _____	8

A33. Ați primit finanțare pentru această / aceste aplicații menționate mai sus?

1. Da, un singur proiect
2. Da, mai multe proiecte
3. Nu
4. N /NR

A34. Ați fost vreodată invitat de către Delegația UE să participați la consultări?

1. Da, o singură dată
2. Da, de mai multe ori
3. Nu
4. N /NR

A35. Dacă da, vă rog să specificați tema/ temele.

A36. Cum ați descrie utilitatea informației pe care ați primit-o în timpul acestor consultări pentru Dvs./instituția Dvs.?

1. Foarte util
2. Util
3. Puțin util
4. Deloc util
5. N /NR

A37. Vă rog să menționați care sunt principalii Dvs. donatori/finanțatori, în ultimii 3 ani?

1. _____
2. _____
3. _____

IV. COOPERAREA CU AGENȚII ECONOMICE

A38. Care sunt relațiile de colaborare cu agenții economici? (răspuns multiplu)

1. Inițierea unor proiecte comune
2. Sunteți consultați în anumite probleme
3. Sponsorizarea activității ONG-ului
4. Susținerea materială (echipament, sediu)
5. Sunteți contractat pentru anumite servicii, activități
6. Voluntariat (compania acordă granturi organizațiilor în care colaboratorii săi lucrează ca voluntari)
7. Instruirea membrilor ONG din contul companiei
8. Alte relații (specificați) _____

A39. În ce măsură sunteți mulțumit de relațiile pe care le aveți cu mediul de afaceri?

1. Foarte mulțumit
2. Mulțumit
3. Nu prea mulțumit
4. Deloc mulțumit
5. N /NR

A40. Care, în opinia Dvs. ar fi soluțiile pentru a eficientiza relațiile dintre ONG-uri și agenții economici?

1. Elaborarea unei strategii de colaborare între organizațiile neguvernamentale și agenții economici
2. Organizarea unor întruniri, activități comune
3. Mediatizarea activităților ONG în cadrul mediului de afaceri
4. Familiarizarea, atât a ONG-urilor, cât și a agenților economici cu principiile și formele de parteneriat între sectorul neguvernamental și cel privat
5. Realizarea unor proiecte în comun
6. Asigurarea unui cadru legal favorabil donațiilor și sponsorizărilor prin acordarea unor facilități fiscale agenților economici
7. Altele (indicați) _____

V. RELAȚIA CU MASS-MEDIA

A41. Prin ce mijloace informați publicul larg despre activitatea dumneavoastră?

1. Foi volante
2. Campanii publice
3. Articole, comunicate de presă (ziare, radio, TV, internet)
4. Rapoarte în media
5. Invitații la activități publice (mese rotunde, conferințe)
6. Altele (indicați) _____

A42. Care sunt principalele instrumente de interacțiune cu mass media?

1. Invitații la evenimente pentru distribuirea informației
2. Colaborare în implementarea campaniilor de conștientizare / advocacy
3. Training pentru jurnaliști

4. Finan area rapoartelor/ investiga iilor jurnalistice
5. Publicarea rezultatelor studiilor/ analizelor
6. Lobby, presiuni asupra administra iei publice folosind media ca instrument în campanie
7. Altele (v rog indica i) _____

A43. În ce m sur sunte i mul umi i de modul cum sunt reflectate în media proiectele/ activit ile organiza iei pe care o reprezenta i?

1. Foarte mul umi i
2. Mul umi i
3. Nu prea mul umi i
4. Deloc mul umi i
5. N /NR

A44. Dac r spunsul este "nu prea" sau "deloc" mul umi i, care crede i c sunt motivele? (r spuns multiplu)

1. Misiunea i activit ile noastre sunt descrise incomplet
2. Misiunea / scopul activit ilor organiza iei noastre sunt explicate insuficient
3. Informa ii false sunt r spândite despre organiza ia noastr
4. A existat o tendin puternic i deliberat în mediatizarea tirilor despre organiza ia noastr
5. A fost încerc ri de a intimida organiza ia noastr
6. Altele (v rog, indica i) _____

VI. INSTRUIRE I TRAINING

A45. V rog men iona i, subiectele pentru care organiza ia Dvs. manifest interes s participe la cursuri de dezvoltare a capacit ii?

A46. V rog, de asemenea, s specifica i ce form de instruire Dvs. prefera i pentru fiecare subiect selectat? (Operator, întreba i doar de subiectele care reprezint interes pentru Dvs.)

Subiect/Tematici	A45. Interes		A46. Mod de instruire		
	Da	Nu	Online	Training clasic (auditoriu)	Nu conteaz forma de instruire
Analiza problemelor	1	2	1	2	3
Evaluarea politicilor	1	2	1	2	3
Educarea cet enilor	1	2	1	2	3
Sensibilizarea cet enilor	1	2	1	2	3
Rela iile cu mass-media	1	2	1	2	3
Rela ii publice	1	2	1	2	3
Campanii publice i activism	1	2	1	2	3
Monitorizarea implement rii politicilor	1	2	1	2	3
Monitorizarea furniz rii serviciilor	1	2	1	2	3
. Instruirea bugetar / procesele bugetare / monitorizarea bugetului	1	2	1	2	3
. Scrierea proiectelor	1	2	1	2	3
. Altele _____	1	2	1	2	3

A47. Este interesat organiza ia dumneavoastr (staff, voluntari, membri) s participe într-un curs de e-learning pe tema dezvolt rii organiza ionale?

1. Da (*trece i la întrebarea A49*)
2. Nu

A48. Dacă răspunsul este "Nu" vă rog explica-i:

A49. Dacă răspunsul la întrebarea A47 este "Da", vă rugăm să bifați temele care reprezintă un interes specific pentru organizația dumneavoastră :

1. Cum să inițiezi activitatea unei organizații non-guvernamentale (non-profit). Grupuri întinse, misiune, viziune.
2. Standarde, politici, proceduri și instrucții în activitățile organizațiilor non-profit. Managementul calității, inclusiv instrumente de evaluare internă.
3. Planificare strategică. De ce trebuie să planificăm din timp?
4. Abilități de liderism. Managementul resurselor umane, planificarea, delegarea și performanța scopurilor.
5. Managementul voluntarilor, planificarea programelor de voluntariat.
6. Managementul finanțelor, externalizarea serviciilor, colectarea de fonduri pentru societatea civilă.
7. PR-ul într-o organizație non-profit, comunicarea de succes, utilizarea instrumentelor online și offline.
8. Responsabilitatea publică a societății civile: cum să implicăm grupurile întinse în procesul de luare a deciziilor în societate.
9. Elaborarea și implementarea proiectelor.
10. Altele (indicați) _____

A50. Este interesat organizația dumneavoastră (staff, voluntari, membri) să participe într-un curs de e-learning pe tema dezvoltării organizaționale în domeniul politicilor de evaluare /advocacy /monitorizare?

1. Da (*treceți la întrebarea A52*)
2. Nu

A51. Dacă răspunsul este "Nu" vă rog explica-i:

A52. Dacă răspunsul la întrebarea A50 este "Da", vă rugăm să bifați temele care reprezintă un interes specific pentru organizația dumneavoastră :

1. Informarea societății civile despre rolul lor în politicile pentru reforme;
2. Parteneriatul Estic și procesele reformei: scopuri, mecanisme și platforme, inițiative majore, rolul potențial al societății civile în societate în procesele reformei;
3. Analiza principalilor actori, structura puterii;
4. Negocieri – un dialog constructiv;
5. Monitorizarea publică și evaluarea măsurării cantitative și calitative serviciilor publice și alte activități ale guvernului;
6. Bugetul de stat: de la analiză la impact;
7. Construirea de coaliții și networking;
8. Lobbying și protecție;
9. Monitorizarea politicilor publice la toate nivelurile;
10. Altele (vă rugăm indicați) _____

A53. Este interesat organizația dumneavoastră (staff, voluntari, membri) de participarea la un training a trainerilor (ToT), cu tema: Rolul societății civile în procesul de luare a deciziilor?

1. Da
2. Nu

A54. Vă rog explica-i răspunsul dumneavoastră :

VII. APRECIEREA MEDIULUI ÎN CARE ACTIVEAZĂ SOCIETATEA CIVILĂ

A55. Cum apreciați Dvs. starea lucrurilor în Republica Moldova cu privire la următoarele aspecte...

	Foarte buna	Buna	Satisfăcătoare	Rea	Foarte rea	N /NR

1. Asigurarea, în general, a libertăților civile fundamentale	1	2	3	4	5	99
2. Libertatea de întrunire și de asociere	1	2	3	4	5	99
3. Libertatea de exprimare	1	2	3	4	5	99
4. Acces la orice informație de interes public la nivelul autorităților locale	1	2	3	4	5	99
5. Acces la orice informație de interes public la nivelul autorităților centrale	1	2	3	4	5	99
6. Dreptul la proprietatea privată	1	2	3	4	5	99
7. Statul ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și a familiei	1	2	3	4	5	99
8. Procedura de înregistrare a ONG la nivel local	1	2	3	4	5	99
9. Procedura de înregistrare a ONG la nivel național					5	
10. Scutiri de taxe și beneficii fiscale pentru a promova filantropia	1	2	3	4	5	99
11. Obligațiile ONG de a transmite rapoarte financiare anuale de activitate	1	2	3	4	5	99

A56. În opinia Dvs. există constrângeri legale cu privire la activitățile de advocacy a ONG în Republica Moldova?

1. Da
2. Nu
3. N /NR

A57. Dacă ați selectat „Da” punctați unele din constrângerile legale importante cu care vă confrunțați în activitatea Dvs.

A58. În opinia Dvs. în ce măsură afectează următoarele aspecte activitatea societății civile din Republica Moldova?

	Foarte mult	Mult	Satisfăcător	Puțin	Deloc
Sărăcie larg răspândită	1	2	3	4	5
Criza economică	1	2	3	4	5
Contextul politic	1	2	3	4	5
Stabilitatea politică	1	2	3	4	5
Birocrație excesivă	1	2	3	4	5
Îngrijirea accesului la informație	1	2	3	4	5
Presiuni din partea autorităților	1	2	3	4	5
Criza socială	1	2	3	4	5
Inechitatea socio-economică	1	2	3	4	5
Receptivitatea societății	1	2	3	4	5
Conflictul din stânga Nistrului	1	2	3	4	5
Corupție	1	2	3	4	5

A59. Cum apreciați cadrul legal în vederea dezvoltării resurselor umane durabile pentru sectorul asociativ?

A60. Dar suportul din partea instituțiilor statului?

	A59. Cadrul legal	A60. Suport din partea instituțiilor statului
1. Foarte bun	1	1
2. Bun	2	2
3. Satisfăcător	3	3
4. Rău	4	4
5. Foarte rău/lipsește	5	5
6. N /NR	99	99

A61. Cum apreciați cadrul legal privind finanțarea ONG-urilor din Republica Moldova?

A62. Cum apreciați sustenabilitatea financiară a ONG-urilor din Republica Moldova?

	A61. Cadrul legal privind finanțarea ONG-urilor din Republica Moldova	A62. Sustenabilitatea financiară a ONG-urilor din Republica Moldova
Foarte bun	1	1
Bun	2	2
Rea	3	3
Practic inexistent	4	4
N /NR	99	99

A63. Care este părerea Dvs. cu privire la legea cu privire la acțiunile de caritate și sponsorizare?

1. Foarte bun
2. Bun
3. Satisfăcătoare
4. Rea
5. Foarte rea
6. N /NR

A64. Cum vedeți îmbunătățirea cadrului legal cu privire la finanțarea ONG-urilor din Republica Moldova?

- 1) Micșorarea plafonului TVA
- 2) Deduceri fiscale pentru agenți economici
- 3) Îmbunătățirea legii sponsorizării (specificați ce anume) _____
- 4) Legea 2%
- 5) Finanțarea din partea APL / APC
- 6) Co-finanțarea din partea statului în cadrul proiectelor
- 7) Altele _____

VIII. INFORMAȚII DESPRE RESPONDENT

Q1. De cât timp activați în cadrul organizației?

1. Mai puțin de un an
2. Între 1 an – 3 ani
3. Între 3 ani – 5 ani
4. Între 5 ani – 10 ani
5. Mai mult de 10 ani

Q2. Ce funcție dețineți în cadrul ONG?

1. Președinte / Director
2. Vicepreședinte
3. Secretar
4. Membru ONG

Q3. Mediul rezidențial:

1. Urban
2. Rural

Q4. Numele operatorului: _____

Q16. Localitate: _____ | | | | |

Q17. Raion: _____ | | |

V mulțumim pentru colaborare!

ACRONIME

AAA – Agenda de la Accra
AFP – Asociația Femeilor Primari
Ambasada SUA – Ambasada Statelor Unite ale Americii
ANB – Agenda Națională de Business
AOD – Asistența Oficială pentru Dezvoltare
APC – Administrația Publică Centrală
APEL – Asociația Presei Electronice din Moldova
API – Asociația Presei Independente
APL – Administrația Publică Locală
APR – Asociația Președinților de Raioane
BCI – Business Consulting Institute
BM – Banca Mondială
CALM – Congresul Autorităților Locale din Moldova
CAPC – Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției
CBTM – Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CCCT – Convenția – cadru privind controlul tutunului
CDER – Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală
Centrul PAS – Centrul pentru Politici și Analize în Științe
CF – Codul Fiscal
CIDDC – Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova
CIDO – Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului
CIJ – Centrul de Investigatii Jurnalistice
CJI – Centrul pentru Jurnalism Independent
CLP – Comitetul pentru Libertatea Presei
CNP – Consiliului Național pentru Participare
CRDO – Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului
CTJM – Centrul Tânrului Jurnalist din Moldova
EIDHR – Instrumentul European pentru Democratie și Drepturile Omului
ENRTP – Programului tematic Mediul și gestionarea durabilă a resurselor naturale, inclusiv energia
F – genul feminin
FMI – Fondul Monetar Internațional
HCC – Hotărârea Curții Constituționale
IDIS – Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale
IDNO – numărul de identificare de stat
IDOM – Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova
IDU – Institutul pentru Dezvoltare Urbană
IFCP – Institutul de Formare a Capacităților Profesionale
ILO – Organizația Internațională a Muncii
KAS – Konrad-Adenauer-Stiftung
L.A.D.O.M – Liga Apărării Drepturilor Omului din Moldova
LNAPM – Liga Națională a Asociațiilor de Primari din Moldova
M – genul masculin
MJ – Ministerul Justiției
ODM – Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
OIM – Organizația Internațională pentru Migrație
ONG – Organizații non guvernamentale
ONU – Organizația Națiunilor Unite
OSC – Organizațiile Societății Civile
OSCE – Organizația de Securitate și Cooperare în Europa
PIB – Produsul Intern Brut
PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
RM – Republica Moldova
SIDA – Agenția suedeză pentru cooperare internațională și dezvoltare
TVA – Taxa pe valoare adăugată
UE – Uniunea Europeană
UNICEF – Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite
USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
UTAG – Unitatea Teritorială Administrativă a Găguziei

NOTE EXPLICATIVE LA TERMINOLOGIA UTILIZAT

Termenul de **societate civilă**, utilizat în acest studiu, corespunde termenului folosit în “Strategia de dezvoltare a societății civile din Republica Moldova, pentru 2012-2015”, în care se face referință la definiția societății civile atribuite Organizației Națiunilor Unite (ONU): “entități non-profit, grupuri voluntare de cetățeni, organizate la nivel local, național și internațional pentru a scoate în evidență probleme de interes public. Totalmente orientate și create de persoane cu interese comune, acestea desfășoară diverse servicii și funcții umanitare, reprezintă necesitățile cetățenilor în fața structurilor guvernamentale, monitorizează implementarea politicilor și programelor și susțin participarea sectorului civil la nivel comunitar”⁴⁰.

Dialogul politic este procesul de explorare reciprocă, persuasiune, negociere și influență în rândul părților interesate de politică, consilieri și factorii de decizie. **Dialogul politic** este definit în Agenda de la Accra (AAA 2008), ca fiind "un dialog deschis și incluziv privind politicile de dezvoltare"⁴¹. Astfel, dialogul politic presupune activități de comunicare directe sau indirecte și caută să elaboreze recomandări consensuale între toate trei sectoare – public, privat și non-profit – pentru optimizarea politicilor de dezvoltare. Agenda de la Accra prevede că guvernele în curs de dezvoltare vor lucra mai strâns cu parlamentele și autoritățile locale, precum și cu organizațiile societății civile (OSC), în pregătirea, implementarea și monitorizarea politicilor și a planurilor naționale de dezvoltare⁴². Dialogul politic presupune o gamă largă de activități, cum sunt: forumuri și platforme oficiale; conversații informale și companii în mass-media; audieri publice și proiecte de cercetare; advocacy și lobby etc.

Advocacy este un proces politic care implică efortul coordonat al structurilor societății civile de a schimba politicile, practicile existente, distribuția puterii și a resurselor, ideile și valorile care aduc prejudicii, defavorizează, sau ignoră problemele cetățenilor în general sau a unei anumite categorii sociale⁴³.

Administrație publică locală – totalitatea autorităților publice locale constituite, în condițiile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei unități administrative-teritoriale;

Autorități ale administrației publice locale de nivelul întâi – autorități publice, luate în ansamblu, care sînt constituite și activează pe teritoriul satului (comunei), orașului (municipiului) pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor colectivităților locale;

Autorități ale administrației publice locale de nivelul al doilea – autorități publice, luate în ansamblu, care sînt constituite și activează pe teritoriul raionului, municipiului Chișinău, municipiului Bălți, unități teritoriale autonome cu statut juridic special pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor populației unității administrative-teritoriale respective.

⁴⁰ <http://www.ngo.bham.ac.uk/Definingfurther.htm>

⁴¹ Accra Agenda for Action (AAA, 2008), 13.

⁴² Ibidem, 13.a.

⁴³ Nicolae Rașcu, Advocacy și influențarea politicilor publice, FPDFL